

**Autori / Autor
Sami Mustafa**

Histori nga gjyshi im Priče mog dede

**Koleksion Kolektiv i tregimeve popullore Rome të treguara nga Romët në Kosovë.
Kolektivna zbirka romskih narodnih priča koje su pričali Romi na Kosovu.**

Shqip / Srpski

Zbatuar nga; / *Implementirano od:*
Roma Versitas Kosovo & Opre Roma Kosovo

www.romaversitaskosovo.org & www.opreromakosovo.org

© E drejta e autorit: Të drejtat e tekstuallizuar dhe të kompozimit të tregimeve të rezervuara nga Sami Mustafa. Krijuar nga Avni Mustafa, Roma Versitas Kosova.

© Autorska prava: *Prava na pisanje teksta i priče zadržava Sami Mustafa.*
Kreirao Avni Mustafa, Roma Versitas Kosova.

Ilustrimet / Ilustracija: Enisa Mustafa, Samira Emini, Dashnim Berisha,
Selma Emini, Johanna Kirstein, Amina Berisha and Sabina Mustafa.

Përkthyesit / Prevodioci:

Anglisht / *Engleski:* Elvis Avdi

Shqip dhe rishikimi në Anglisht: / *Albanski & Pregled Engleskog jezika:* Edon Sheremeti

Serbisht / *Srpski:* Teuta Kurshumlija

Romanes: Sami Mustafa

Dizajni i librit / *Dizajn knjige:* Adrian Sheremeti

Financieri i projektit / *Finansije projekta:* Dorela Limaj

Projekti i angazhuar nga / *Projekat naručio:* Manifesta14

Projekti u realizua me mbështetjen e / Projekat realizovan sa podrskom of

Manifesta | Opre Roma Kosovo | European Roma Institute for Arts and Culture (ERIAC)

Manifesta 14
Prishtina 2022

ERIAC
EUROPEAN ROMA
INSTITUTE FOR ARTS
AND CULTURE

Shkrimi i tregimeve dhe autorit: / *Priče napisao i autor:*
Sami Mustafa

Përrallat u kërkuan nga / *Narodne priče istraživali su:*

Elvis Avdi, Lipjan/Lipljan region

Ekrem Mustafa, Gjilan/Gnjilane region

Djemalj Mustafa, Pristina, Obiliq/ć region

Sami Mustafa, Pristina / Diaspora

Ilustrimet e tregimeve janë rezultat i punëtorisë së ilustrimit të mbajtur nga Flaka Kokoli, Fatlum Neziri dhe Ari Zharku dhe koordinatori Faton Mustafa.

Ilustracije priča su rezultati ilustracijske radionice koju su održali Flaka Kokoli, Fatlum Neziri i Ari Zharku i koordinator Faton Mustafa

Pristina, Kosovo 2022.

Të gjitha të drejtat e rezervuara. / *Sva prava zadržana.*

Shtypur në Kosovë. / *Štampano na Kosovu.*

PĚRMBAJTJA / SADRŽAJ

FATIMA / FATIMA

Historia e treguar nga/*Priču ispričala:* Nevrija Avdi, Lipljan/*Lipljan* (KS) 1962 (KS)
Ilustrimet / *Illustracija:* Sabina Mustafa, Siegen (GER/KS) 2004

MONEDHA E HALLALIT / HALAL NOVČIĆ

Historia e treguar nga/*Priču ispričala:* Ekrem Mustafa, Gjilan/*Gnjilane*, 1984 (KS)
Ilustrimet / *Illustracija:* Dashnim Berisha (MKD/KS) 2001

KAIA DHE LEKURA E DELES / KAIA I OVČIJA KOŽA

Historia e treguar nga/*Priču ispričala:* Zelja Berisa-Mustafa, Siegen, (KS/GER)
Ilustrimet / *Illustracija:* Enisa Mustafa Plementin / *Plementina*, 2002 (KS)

BUBRECI / MRAV

Historia e treguar nga/*Priču ispričala:* Kama Avdi, Lipljan/*Lipljan*, 1973 (KS)
Ilustrimet / *Illustracija:* Selma Emini, Priluzje/Preluz, 2002 (KS/GER)

VAJZA E PYLLIT / DEVOJKA IZ ŠUME

Historia e treguar nga/*Priču ispričala:* Gani Kurta, Plementin / *Plementina*, 1960 (KS)
Ilustrimet / *Illustracija:* Amina Berisha, Plementina 2005 (KS)

KRANO BRETKOSA / KRANO GROG

Historia e treguar nga/*Priču ispričala:* Mevljida Kurta, Plementin / Plementina, 1966 (KS)
Ilustrimet / *Illustracija:* Samira Emini, 2006 (KS)

URA / MOST

Historia e treguar nga/*Priču ispričala:* Ramiza Kurta, Plementin/Plementina, 1992, (KS)
Ilustrimet / *Illustracija:* Johanna Kirstein-Mustafa, 1993 (GER/KS)

Kur dritat ndriçojnë në hapat e vegjël në tokë kur fëmijët mblidhen. Afër babit I cili i len historitë e tij ta kaplojnë imagjinatën me qetësi dhe intenzitet që ushqen shpirtin, të ushqej éndrrat. Një natë, plot me Aventura.

Kada se svetla ugase, mali koraci udaraju razbijaju pod koja se brzo okupljuju. Pored oca koji svojim pričama pokušava da im prigrli maštu i da im mirno i intenzivno nahrani dušu, da im nahrani snove. Noć puna avantura.

Në kujtim të prindërve të mi / *U znak sećanja na moje roditelje*

**Shefki Mustafa, Plemetina 1954 -2010
Sabrija Avdiu-Mustafa, Ferizaj/Uroševac 1957-2021**

Dedikuar nipave dhe mbesave, vajzave dhe fëmijëve të tyre.

Posvećeno njihovim unucima i mojim nećacima, nećakinjama i mojim čerkama.

**Denis Mustafa, Dona Mustafa, Enisa Mustafa, Ksenija Mustafa, Sabina Mustafa,
Sabrija Jr. Mustafa (Pija), Edison Mustafa, Maja Mustafa, Aleks Mustafa, Malda Emini,
Selma Emini, Samira Emini, Adem Emini, Amela Emini, Adelina-Ana Mustafa,
Alen Mustafa, Shefki Jr. Mustafa Manon Mustafa, Alice Mustafa, Drita Mustafa
and Ajlin Mustafa Mila Mustafa-Kirstein, Ajsša, Ejsa, Rihan Gidjic**

Për / Za

Manon & Alice Mustafa

PARAFJALË

Si një fëmijë I vogel, një nga kujtimet e mia më të lumtura që kam, janë kujtimet kur babai im tregonte histori. Këto ndodhi zakonisht kanë ndodhur gjatë netëve të ftohta të dimrit dhe pasi kishte ndalesa të elektricitetit për shkak të luftave Jugosllave. Momentet më të lumtura dhe jo më të lumtura.

Lidhja e fort e babait tim me fëmijët e tij (të shtatë nga ne), ishte themeli I sigurisë dhe inspirimit për të gjithë ne(vëllezërit dhe motrat). Që të dojë, të rrespektoj, të mbajë, të lulëzoj, të rregulloj dhe mbi të gjitha, përmua, të shkruaj dhe të krijoj histori Unë isha 19 (në vitin 2003) kyr e bëra filmin tim të parë dokumentar. Të gjithë filmat Jane ndikuar si rezultat I luftes në Kosovë në 1999. Për shumicën, këto histori(filma) nuk janë të dëgjuara. Unë isha I motivuar për ndryshim, përrrespekt reciprok, përsolidaritet, dhe që ti sjellë ndryshimet "rracore" në ndryshime njerëzore nëpërmjet filmit, sidomos në Kosovë pasi lufta na ndau.

Babai im ndrroj jetë në 2010 dhe gati një vitë më vonë unë u shpeëngula në Francë me Charlotte, një vajzë e cila nuk vjen nga komuniteti Roma, por e cila u bë një. Gjashtë vjetë më pas, u bëra baba. Fillimisht, Manon u lind dhe dy vjet më pas u lind Alice. Me secilen prej tyre, ishte dashuri në shikim të parë -- një dashuri që përshtukesh sikur në qillë dhe poshtë. Jam duke shikuar në sytë e tyre, dhe do kisha dëshirë ti mbaja mend kujtimet e mia si bebe, babain dhe mamin tim duke më shikuar në sy. Kshtuqë, unë përkujdesen, mbajë, lajë, pastroj, gatuaj, ngrohë, ngrij dhe shkrij. Pashë hapat e parë, të qarën e parë, dëgjova fjalët e para—fjalët e para... Unë vetëm atëherë e kuptova dhe mësova për herë të parë fuqinë e transmetimit kulturor dhe që mua më interesonte.

Këto përralla folklorike janë transmetim kulturor përfundimtësish, që tregojne histori heronjësh dhe heroinash—gjë që secili nga ne jemi në përshkrimin tonë.

Përrallat, të treguara nga babai im përmua si fëmijë janë pak të humbura dhe unë mbajë mend vetëm pak nga këto histori, dhe nuk mund ti lidhë me kuptim. Që të gjejë të gjitha këto përralla, ne e krijuam një grup hulumtuesish në Kosovë, Mustafa Ekrem nga Gjilani, Djemalj Mustafa nga Plemetina, dhe Elvis Avdiu nga Lipjani dhe unë në biseda të pafundme, thirrje në Zoom dhe Facebook me Roma në diasporë që të kërkoj dhe ti mbledhë këto përralla nga komshinjët tanë, familjarët dhe shokët. Në shumë rreshtha, e dëgjova zërin e babait tim, dhe më kthente pas në kujtimet e mia të fëmijërisë me një buzëqeshje në fytyrën time duke e ditur që kujtimi do të zgjatë përgjithmonë.

Nga 40 përrallat e koleksionuara, shtatë janë të zgjedhura me kujdes, të modifikuara dhe kontekstualizuara, të përshtatura dhe gati përmes t'ju transmetuar gjeneratave të reja.

Për Manon dhe Alice
Sami Mustafa
Plemetina, Lyon, Corbara 2022

PREDGOVOR

Jedno od mojih najsrećnijih sećanja kao malog deteta, su sećanja na mog oca koji nam je pričao priče. To se obično dešavalo tokom dugih i hladnih zimskih noći i nakon restrikcija struje kao posledica ratova u Jugoslaviji. Najsrećniji trenuci u tim nesrećnim vremenima.

Snažna veza mog oca sa njegovom decom (nas sedmoro), bila je temelj jednog osećaja bezbednosti i inspiracija za sve nas (braću i sestre). Da volim, da poštujem, da brinem, da negujem, da popravljam i iznad svega, za mene, da pišem i stvaram priče. Imao sam 19 godina (2003. godine) kada sam snimio svoj prvi dokumentarni film, svoju prvu priču koja je izašla u javnost, nakon čega je usledilo više od 50 kratkih i igranih dokumentarnih filmova. Svi filmovi su bili pod uticajem i posledicama rata na Kosovu 1999. godine – za većinu su ove priče (filmovi) bile nezapamćene. Bio sam rukovođen promenama, za uzajamno poštovanje, za solidarnost i da kroz film unesem „rasne“ razlike u ljudske razlike, posebno na Kosovu nakon što nas je rat razdvojio.

Moj tata je preminuo 2010. godine, a skoro godinu dana kasnije preselio sam se da živim u Francuskoj sa Charlotte, devojkom koja nije iz romske zajednice, ali je to postala. Šest godina kasnije, i ja sam postao otac. Prvo je rođena Manon, a dve godine kasnije Alice. Sa svakom od njih bila je to prava ljubav na prvi pogled – ljubavni opis do neba i nazad. Gledam u njihove oči i želim da se setim trenutaka kada sam ja bio beba, svog oca i majke koji gledaju u moje oči. Dakle, ja hranim, nosim, perem, čistim, držim, kuvam, grejem, zamrzavam, odmrzavam. Gledao sam njihove prve pokrete, prvi plać, prve korake, čuo prve reči – prve reči... Tek tada sam shvatio da sam prvi put naučio moć kulturnog prenošenja i da mi je zapravo stalo do toga.

Ove kolektivne zbirke narodnih priča su kulturni prenos svima nama, ispričane s generacije na generaciju, priče koje pričaju o heroinama i herojima – što smo svi mi u našim narativima.

Narodne priče koje mi je tata pričao u detinjstvu su izbledele i ja se sećam samo bljeska tih priča, i ne mogu da im unesem smisao. Da bismo pronašli narodne priče, osnovali smo grupu istraživača na Kosovu; Mustafa Ekrem iz Gnjilana, Djemalj Mustafa iz Plemetine, i Elvis Avdiu iz Lipljana, kao i ja u beskrajnim razgovorima, preko Zoom-a i Facebook pozivamo Rome u dijaspori da tražimo i prikupimo ove narodne priče od naših komšija, porodica i prijatelja. U tim mnogim redovima reči čuo bih tatin glas i on bi me vratio u sećanja iz detinjstva sa osmehom na licu znajući da će ovo sećanje trajati večno.

Od 40 prikupljenih narodnih priča, sedam je pažljivo odabранo, modifikovano, kontekstualizovano, prilagođeno i spremljeno za prenošenje mlađim generacijama. Paramisija katro papus / Priče mog dede, su nebeske priče mog tate svima nama.

Za Manon i Alice
Sami Mustafa
Plemetina, Lyon, Corbara 2022

6 May 1987. Driton (vëllai/*brat* 2), Sabrije (nëna/*majka*), Faton (vëllai/*brat* 7),
Agron (vëllai/*brat* 3), Miljaim – Miki (vëllai/*brat* 1),
Mirveta – Mira (motra/*sister* 4), Shimi (vëllai/*brat* 5) and Shefki (babai/*otac*).

Duke pozuar para deleve për herdelezi / Poziranje pored ovce za Herdelezi

Sami Mustafa - 6 Maj / May 1987

FATIMA / FATIMA

Historia e treguar nga:/Priču ispričala: Nevrija Avdi, Lipjan/*Lipljan* (KS) 1962 (KS)

Ilustrimet/Illustracija: Sabina Mustafa, Siegen (GER/KS) 2004

Nevrija Avdi, 60 bersh, Lipjan

Gjatë verës, ne, vajzat shkonim në livadh me lopët, gjersa djemt shkonin të punonin në fermë. Vera për ne ishte shumë e zënë në këtë mënyrë. Por gjatë dimrit mamaja ime ose gjyshja ime na tregonte neve përralla që ne mos të flinim shumë herët, np katër ose pesë të mbramjës. Kjo përrallë është e ngjashme me Hirushen. Sot e quajnë Hirushja, por në të kaluarën e quanin Fatima.

Nevrija Avdiu, 60-Year-old, Lipjan

Tokom leta, mi devojke bi išle sa kravama na livade, a dečaci bi radili na imanju. Leto je za nas bilo zaista naporno zbog toga. Ali zimi bi nam majka ili baka pričale bajke da ne bismo spavalni prerano, u četiri ili pet uveče. Ova bajka je slična Pepeljugi. Danas je zovu Pepeljuga, ali nekada su nam je naše bake i dedovi pričali kao priču o Fatimi.

FATIMA

Një herë e një kohë gjindej një familje e lumtur – babi, mami dhe një vajzë e vogël e tyre, e quajtur Fatima. Shumica e njerëzve në fshat kanë lopë, ata po ashtu, dhe këshut e siguronin jetesën. Shumicën e kohës femijët u mbledhnin në livadh dhe I lenin të kullotnin, fëmijët mblidheshin dhe luanin së bashku. Në mëngjes, Fatima zgjohet dhe shkon në dhomën e qëndrimit dhe pin qumësht për mëngjes. Pas qumshtit, ajo shkonte në hangar ku gjindeshin lopët dhe I merrte në livadh ku të gjithë fëmijët tjerë gjindeshin.

Në livadh fëmijët po luanin, pastaj filluan ta hapnin një gropë, e shëndrruan në lojë. Kushdo që nuk mund ta kapërcejë gropën, duhet të kujdeset për lopët dhe të tjerët luajnë. Të gjithë fëmijët filluan ta kapërcejnë gropën, kur erdhi koha e Fatimës për të kërcyer, ajo nuk ja arriti. Fëmijët e tjerë po qeshnin me të, por shoqja e saj e kapi dhe e ndihmoj të ngjitet. Të dyja ato u afruan te lopët për tu kujdesur për to gjersa fëmijët e tjerë luanin.

Pas disa vitesh, kur ajo u rrit pak, ajo po rrinte në krevat me mamin e cila ishte e sëmurë. Mamaja e Fatimës e morri në hangar, e solli afër lopës të cilën e donte më së shumti, ajo ishte lopa që bënte më së shumti qumësht. "Një ditë kur unë të ndroj jetë, kjo lopë do të kujdeset për ty në vendin tim". Fatima po shikonte mamin e saj dhe I tha: "ti s'mund të vdesësh Akoma, nuk më duhet lopa, më duhesh ti".

Disa muaj më vonë mami e saj ndroj jetë, dhe Fatima po qante në krahët e babit të saj afër varrit të mamit, teksa ajo po I thoshte lamtumirë asaj. Fatima ishte shumë e mërzitur për disa muaj, dhe shumicën e kohës ajo rrinte në dhomë të saj, duke mos dalur fare.

Pas disa vjetësh, babai I saj u martua prap, gruaja e re kishte dy vajza. Njerka e Fatimes nuk e donte Fatimen fare, ajo I jepte punët më të vështira, kurse vajzat e veta nuk bënin asgjë. Një ditë babai I Fatimes shkoj në udhëtim të gjatë pune, ajo ishte e merzitur që ai po shkonte dhe nuk donte të ishte vetëm. "Mos më le vetëm në shtëpi, të lutem mos shko" "ti nuk je vetëm, unë do kthehem në shtëpi sa më shpejtë".

FATIMA

Bila jednom jedna srećna porodica - otac, majka i njihova mlada čerka, zvana Fatima. Većina ljudi u gradu je imala krave, imali su i oni krave i tako su zarađivali za život. Deca bi najčešće uzimala krave i ostavljala ih da se hrane na livadama, a deca bi se tu okupljala i igrala zajedno. Ujutro je Fatima ustajala, odlazila u dnevnu sobu i doručkovala malo mleka. Nakon što bi popila mleko, odlazila bi u štalu gde su bile krave i vodila ih na livadu gde su bila sva ostala deca.

Na livadi su se deca igrala, pa su počeli da kopaju rupu, pa su se igrali: ko nije mogao da preskoči rupu, morao je da čuva krave, a ostali bi ostali da se igraju. Sva deca su počela da preskaču tu rupu, kada je došlo vreme da Fatima skoči, ona nije uspela da je preskoči. Ostala deca su joj se smejava, ali ju je drugarica uhvatila za ruku i pomogla joj da ustane. Njih dve su otiske kod krava i pazile na njih, dok su druga deca nastavila da se igraju.

Nakon nekoliko godina, kada je malo porasla, ostala je u krevetu sa majkom koja je bila bolesna. Fatimina majka ju je odvela u štalu, približila je kravi, koju je njena majka najviše volela, a ta krava je bila krava koja je davala mnogo mleka. "Jednog dana kada umrem, ova krava će se brinuti o tebi umesto mene." Fatima je gledala u svoju majku i rekla joj: „Ti još ne smeš da umreš, ne treba mi krava, trebaš mi ti".

Nekoliko meseci kasnije njena majka je preminula, a Fatima je plakala na očevim rukama blizu majčinog groba, i oprštala se od nje. Fatima je mesecima bila zaista tužna, i većinu vremena je ostajala u svojoj sobi i uopšte nije izlazila.

Nakon nekoliko godina, njen otac se ponovo oženio, nova žena je dobila dve čerke. Fatiminoj mačehi se Fatima nikako nije dopadala i davala je Fatimi najteže zadatke, dok njene dve čerke nisu ništa radile. Jednog dana Fatimin tata je morao da ode na duže putovanje zbog posla, bila je tužna što je morao da ode i nije zelela da ode. „Ne ostavljam me samog kod kuće, molim te, ne idi“. „Nisi sama, potрудiću se da se što pre vratim kući“.

Menjëherë apo babai i Fatimes shkoj për udhëtim, njerka e largoj Fatimen nga shtëpia dhe e la në hangar që të rrinte me lopët, njerka e saj i jepte vetëm koret e bukës për të ngrënë, asgjë tjetër. Një ditë Fatima i morri lopët në livadh, dhe aty, ajo po qante sepse nuk mundej ti hante koret e fortë të bukës më. Lopa më e vjetër u afrua tek Fatima dhe i tha që të mos qante, dhe që t'ja jap gjysën e asaj buke dhe gjysën tjeter mund ta zbutë me qumësht. Fatima ja japi lopës gjysën e bukës, u ul poshtë lopës dhe piu qumësht. Ashtu ja bënte c'do ditë, gjersa babai nuk u kthye Akoma nga udhëtimi.

Pasi kishte kaluar ca kohë, Njerka e Fatimes e dinte që Fatimja do ishte e hollë dhe e shëmtuar, por në të kundërten ajo u rrit e bukur, e lumtur, dhe duke kënduar, gjatë qëndrimit me tufën e lopëve. Ishte shume e quditshme për njerkën, si mund të bëhej aq e bukur. Një ditë ajo vendosi që të shkonte dhe të shikonte cfarë po bënte Fatima. Ajo shkoj në livadh ku Fatimja po shkonte me lopët, u fsheh mbrapa pemës që mos të shihet. Pastaj Fatimja u urit, ajo i japi gjysën e kores lopës dhe gjysën për vete me qumësht, pastaj ajo shkoj poshtë lopës dhe piu qumësht. Njerka e saj e pa gjithëcka atë ditë.

Njerka mbërrin në shtëpi, pastaj jo shumë kohë pas kësaj, vjen edhe Fatima. Kur Fatimja u kthye në shtëpi, njerka e saj i solli një thes leshi për të bërë një fije leshi, që të mos kishte kohë për të ngrënë apo për të pushuar. Fatimja shkoi në hambar afër lopës dhe filloi të bënte fillin e leshit. Ajo punoi me orë të tëra, më pas filluan t'i dhembnin duart në të njëjtën kohë që ishte e përgjumur. Ajo mylli sytë vetëm për një sekondë, por aksidentalisht goditi gishtin duke punuar. Pastaj lopa pa se çfarë po ndodhë, iu afrua dhe i tha: "Vëre leshin në dy brirët e mi dhe unë do të punoj pjesën tjetër të natës dhe ti mund të flesh". Lopa filloi të bënte fillin e leshit dhe Fatimja fjeti gjithë natën.

Čim je Fatimin otac otišao na službeni put, njena mačeha je oterala Fatimu iz kuće i smestila je u štalu sa kravama, i mačeha joj je davala samo koru hleba da jede i ništa više. Jednog dana Fatima je povela krave na livadu, i plakala je jer više nije mogla da jede taj hleb sa tvrdom korom. Najstarija krava je prišla Fatimi i rekla joj da ne plače, i da joj da polovinu tog hleba, a drugu polovinu da smekša mlekom. Fatima je dala kravi polovinu tog hleba, a drugu polovinu je umocila u mleko i pojela je, i nakon što je pojela hleb, nagnula se ispod krave i popila malo mleka. To je Fatima radila svaki dan, jel se njen otac još nije vratio sa tog putovanja.

Nakon što je proteklo neko vreme, Fatimina mačeha je mislila da će Fatima da bude mršava i ružna, međutim, naprotiv, postala je lepa, srećna i pevusila je kada bi bila sa stadiom krava. Mačehi je bilo čudno kako je mogla da postane tako lepa. Tako je jednog dana odlučila da ode i vidi šta Fatima radi. Otišla je na livadu gde je išla Fatima sa kravama, i sakrila se iza drva kako je ne bi videla. Onda je Fatima ogladnela, dala je polovinu tog hleba s korom kravi, a drugu polovinu je pojela sa mlekom, pa se nagnula ispod krave i pila mleko. Njena mačeha je videla sve šta je ona uradila tog dana.

Mačeha se vratila kući, a nedugo zatim se vratila i Fatima. Kada je Fatima stigla kući, njena mačeha joj je donela džak vune da napravi vuneno predivo, kako ne bi imala vremena da jede ili da se odmori. Fatima je otišla u štalu blizu krave i počela da pravi predivo od vune. Radila je satima, a onda su počele da je bole ruke i u isto vreme je bila pospana. Zatvorila je oči samo na sekund, ali je slučajno ubola prst dok je radila. Onda je krava videla šta se dešava, prišla joj je i rekla joj: „Stavi mi vunu na dva roga i ja ću odraditi ostatak tokom noći, a ti možeš da spavaš“. Krava je počela da pravi vuneno predivo i Fatima je prespavala celu noć.

Në mëngjes kur e pa njerka që mbaroi gjithë atë lesh dhe as që u lodh. Atëherë njerka e Fatimes vendosi t'i jepte asaj një thes tjetër leshi për të bërë fije leshi. Fatimja shkoi në livadhe me lopët dhe së bashku me lopën filluan të thurinin. Kur ajo u kthyte në shtëpi, njerka e saj përsëri nuk e kishte të qartë se si mund të thurte gjithë atë lesh. Pastaj përsëri, njerka e saj vendosi të shikonte se si Fatima po bënte fillin e leshit. Njerka i dha një çantë tjetër dhe gjatë natës Fatimja filloi përsëri të thurte leshin me lopën, por këtë herë njerka e saj u fsheh afër hambarit dhe shkoi se lopa po e ndihmonte.

Pas ca kohësh, babai i Fatimes u kthyte në shtëpi, njerka mori lëvozhgën e vezës dhe e vuri në xhep dhe më pas i tha burrit të saj. "I dashur bashkëshort, të gjitha kockat e mia po më plasariten." Ajo mban kurrizin dhe me njëren dorë shtypi xhepin ku po çante lëvozhgat e vezëve. "Duhet të therrim lopën më të vjetër sepse mish i saj do të më shërojë kockat." Atëherë i shoqi i tha: "Si mund ta therrim atë lopë, ajo prodhon shumicën e qumështit që na nevojitet."

Më pas njerka vendosi të vendoste lëvozhgat e vezëve në të gjithë trupin e saj. Kur shkonin për të fjetur, sa herë që njerka lëvizte, lëvozhga e vezës çuhej. Kur babai i Fatimes dëgjoi se ai i tha: "Nëse mendon se mish i asaj lope do të jetë shërim për ty, ne do ta therrim".

Kur Fatimja dëgjoi se donin ta thernin atë lopë, e mori dhe e fshehu nën një vaskë. Mirëpo, gjeli shkoi sipër vaskës dhe këndonte: -"Kukuriku, lopa nën vaskë". "Kukuriku, lopa nën vaskë". "Kukuriku, lopa nën vaskë".

Ndërsa fshihej nën vaskë, lopa i tha Fatimes: "Mos u shqetëso përmua, ka ardhur koha. Mos e ha mishin dhe duhet të merri të gjitha kockat e mia dhe t'i varrosësh pas hambarit."

Fatimja i mori të gjitha eshturat, pastaj shkoi prapa hambarit duke qarë dhe i varroci. Pak çaste më vonë ajo ra në gjumë. Në ëndërr, ajo është duke ëndërruar për nënën e saj, ajo sheh nënën e saj duke ecur nëpër shtëpi, shumë e lumtur duke parë Fatimen nga larg. Pasi Fatima po zgjohet. Në atë moment Fatimja ngrihet dhe nga kockat filloi të shkëlqejë një ditë, ku dalin rroba të reja e të bukur, me këpucë të bukur dhe pluhur yjor që fluturon mbi të.

Që nga ai moment, në vend që të shkonte në hambar, Fatimja u kthyte në shtëpinë e saj, pranë babait, njerka e saj ishte e hutuar dhe skuqet, ajo nuk mund të bënte asgjë sikur magjia të arrinte tek ajo. Që nga ajo ditë njerka e saj nuk e ngacmoi kurrë Fatimen, as nuk i tha asaj se çfarë të bënte dhe Fatimja po bënte çfarë të donte.

Ujutru je njena maçeha videla da je ona završila svu tu vunu i nije se ni umorila. Tada je Fatimina maçeha odlučila da joj da još jednu vreću vune da napravi vuneno predivo. Fatima je sa kravama otišla na livade i zajedno sa kravom su počeli da predu. Kad se vratila kući, maçehi opet nije bilo jasno kako je mogla da isprede svu tu vunu. Njena maçeha je odlučila da vidi kako Fatima pravi to vuneno predivo. Maçeha joj je dala još jednu vreću, a Fatima je tokom noći ponovo počela da plete vunu sa kravom, ali se ovoga puta maçeha sakrila blizu štale i videla je da joj krava pomaže.

Posle nekog vremena, Fatimin otac se vratio kući, maçeha je uzela ljsku jajeta i stavila u svoj džep, a onda je rekla svom mužu. "Dragi mužu, sve mi kosti pucaju." Držala se za leđa i jednom rukom je pritisnula džep u kome su pucale ljske jajeta. „Moramo da zakoljemo najstariju kravu jer će njen meso izlečiti moje kosti. Tada je njen muž rekao: "Kako da zakoljemo tu kravu, ona nam daje najviše mleka koje nam je potrebno."

Tada je maçeha odlučila da stavi ljske od jaja po celom telu. Kada bi otišli na spavanje, svaki put kada bi se maçeha pomerila, neka ljska bi pukla. Kada je Fatimin otac to čuo, rekao joj je: „Ako misliš da će ti meso te krave pomoći, mi ćemo je zaklati.“

Kada je Fatima čula da hoće da zakolju tu kravu, uzela ju je i sakrila pod kadu. Međutim, petao se popeo na vrh kade i počeo da kukuriče: „Kukuriku, krava ispod kade“. „Kukuriku, krava ispod kade“. „Kukuriku, krava ispod kade“. „Kukuriku, krava ispod kade“.

Dok se skrivala ispod kade, krava je rekla Fatimi: „Ne brini za mene, došlo je moje vreme. Ne jedi meso, i treba da uzmeš sve moje kosti i zakopaš ih iza štale.“

Fatima je uzela sve kosti, zatim je uplakana otišla iza štale i zakopala ih. Nekoliko trenutaka kasnije zaspala je. Sanjala je svoju majku kako hoda po kući, veoma srećna, kao da iz daljine gleda prema Fatimi. U jednom trenutku se Fatima probudila. U tom trenutku je Fatima ustala a iz kostiju je počela da izbija svetlost, i izašla je nova i lepa odeća, sa lepim cipelama, i zvezdanom prašinom koja preleće iznad nje.

Od tog trenutka umesto u štalu, Fatima se vratila svojoj kući, blizu svog oca a maçeha je bila zbumjena i crvenela je, nije mogla ništa da uradi, kao da je neka magija začarala. Od tog dana maçeha nikada više nije maltretirala Fatimu, niti joj je govorila šta da radi, i Fatima je radila šta je htela.

MONEDHA E HALLALIT / HALAL NOVČIĆ

Historia e treguar nga/*Priču ispričao:* Ekrem Mustafa, Gjilan/*Gnjilane*, 1984 (KS)
Illustimet / *Illustracija:* Dashnim Berisha (MKD/KS) 2001

MONEDHA E HALLALIT

Njëherë e një kohë ishte një i varfër që kërkonte një punë, gjen Rajon, një të pasur dhe i kërkon punë, për jo aq para, sa të jepnin të pasurit. Ai punoi për të për një vit, pastaj pasi kishte kaluar një vit, ishte koha që ai të paguhej për atë që meritonte. Rajo mori një monedhë dhe ia dha dhe tha: "Kjo monedhë është pagesa jote për punën tënde". I varfëri e mori atë monedhë dhe kërkoi hallall nga Rajo dhe u largua. Gjatë rrugës, ai pa një lumë të vrullshëm. Kur arriti në lumë, tha me vete: "Zot! Nëse kjo është ajo që meritoj për atë që kam punuar gjatë gjithë viti, le të notojë monedha mbi ujë, nëse jo, le të fundoset". Pasi tha këtë, ai e hodhi monedhën në lumë, por monedha u fundos dhe nuk notoi në majë të ujit. Ai u gjunjëzua dhe mori monedhën nga lumi, pasi nuk notoi, vendosi t'ia kthejë monedhën Rajos. I varfëri tha: "Rajo! Merre këtë monedhë të lutem, sepse unë ende nuk e meritova, për këtë arsyе do të vazhdoj të punoj për ju edhe një vit tjetër". Kështu bëri i gjori, filloj të punonte sërisht te Rajo. Pastaj, kur kaloi përsëri një vit, Rajo erdhë përsëri te i varfëri dhe i dha monedhën për punën e tij, atë që meritonte për punën gjatë viti. Rajo i dha monedhën dhe i tha: "Kjo monedhë është ajo që ke fituar për të punuar këtë vit".

E mori sërisht atë monedhë dhe kërkoi hallall. Pas kësaj ai filloj përsëri rrugën e tij drejt lumit për të parë nëse e meritonte atë monedhë. Kur mbërriti te liqeni, e nxori monedhën nga xhepi dhe përsëri tha: "Zot, nëse e kam merituar këtë monedhë, të lutem le të notojë mbi ujë, nëse jo le të bjerë poshtë". Kur e hodhi monedhën në ujë, monedha i ra, pastaj u gjunjëzua dhe e mori monedhën nga uji. Pas kësaj ai u kthye në Rajo dhe i tha: "Rajo merre monedhën, unë ende nuk e kam merituar dhe do të punoj për ty edhe një vit".

HALAL NOVČIĆ

Bio jednom jedan siromah koji je tražio posao, pronašao je Raju, bogataša i tražio od njega posao, za ne toliko para, onoliko koliko bi bogati dali. Radio je za njega godinu dana, a onda je, nakon što je prošla godina, došlo vreme da bude plaćen za ono što je zaslužio. Rajo je uzeo jedan novčić i dao mu ga i rekao: „Ovaj novčić je tvoja plata za tvoj rad“. Jadni čovek je uzeo taj novčić i tražio halal od Raja i otišao. Na putu je ugledao brzu reku. Kada je stigao do reke rekao je u sebi: „Bože! Ako je ovo ono što sam zaslužio za ono što sam radio cele godine, neka novčić pliva po vodi, ako ne, neka potone“. Nakon što je to rekao, bacio je novčić u reku, međutim novčić je potonuo i nije plutao na vrhu vode. Kleknuo je i uzeo novčić iz reke, pošto nije plutao i odlučio je da vrati novčić Raju. Jadni čovek reče: „Rajo! Molim vas, uzmite ovaj novčić, jer ga ipak nisam zaslužio, zato će nastaviti da radim za vas još godinu dana“. To je siromah uradio i ponovo je počeo da radi za Raju. Onda kada je opet prošla jedna godina, Rajo je opet došao kod siromaha i dao mu novčić za njegov rad, ono što je zaslužio za rad tokom godine. Rajo mu je dao novčić i rekao: „Ovaj novčić je ono što si zaradio radeći sve ove godine“.

Ponovo je uzeo taj novčić i zatražio halal. Nakon toga je ponovo krenuo ka reci da vidi da li je zaslužio taj novčić. Kada je stigao do jezera, izvadio je novčić iz džepa i ponovo rekao: „Bože, ako sam zaslužio ovaj novčić, molim te, pusti ga da pluta na vodi, ako ne pusti neka potone. Kada je bacio novčić u vodu, novčić je potonuo, i zatim je on kleknuo i uzeo novčić iz vode. Nakon toga se vratio kod Raja i rekao mu: „Rajo uzmi novčić nazad, ja ga još nisam zaslužio, a radiću za tebe još godinu dana“.

Pastaj filloi tē punonte sērish pér Rajo. Kur kaloi viti i tretë, ai shkoi tek Rajo pér tē kérkuar atë që fitoi. Pastaj përsëri Rajo ia dha atë monedhë. I varféri mori monedhën, kérkoi hallall dhe nisi rrugën drejt liqenit pér tē parë nëse e meritonte atë monedhë apo jo. Kur arriti te liqeni, nxori monedhën dhe tha përsëri: "Zot! Nëse e kam merituar këtë monedhë, ju lutem lëreni tē notojë mbi ujë, nëse jo le tē bjerë poshtë".

Kur hodhi monedhën në ujë, monedha filloi tē notonte mbi ujë, ai mori monedhën dhe tha: "Faleminderit", pastaj vazhdoi rrugën. Më në fund ai ishte një njeri i lumtur dhe e gjen veten një vend në një pyll dhe ndërton një shtëpi tē vogël pér vete. Pasi kaloi ca kohë, i varféri dëgjoi se punëdhënësi i tij i vjetër Rajo po shkonte pér një udhëtim në një vend tjetër. I varféri mori një monedhë me vete dhe shkoi në Rajo, ai i kérkoi Rajos t'i merrte ndonjë gjë në udhëtimin e tij, çfarëdo që mund tē blihej me atë monedhë. Rajo i dha fjalën se do t'i blinte diçka me atë monedhë dhe më pas filloi udhëtimin e tij. Gjatë rrugës pér në varkë Rajo, pa disa fëmijë në një varkë që donin tē vrisin nji mace dhe ta hidhnin në det. Kur Rajo pa se çfarë donin tē bënin, ai e çoi varkën e tij atje dhe i pyeti: "Përshëndetje fëmijë, çfarë po bëni?" Dhe fëmijët u përgjigjën: "Macja po bën shumë dëme dhe ne duam ta vrasim macen". Pér t'i ndaluar ata tē vrisin macen, Rajo mori monedhën që i varféri ia dha dhe ua dha fëmijëve pér tē blerë macen. Fëmijët ishin vërtet tē kënaqur me atë monedhë. Ai e mori macen me vete.

Në barkë era fillon tē fryjë dhe po e nxjerr varkën diku larg, larg. Ai ishte i humbur pér tre muaj, nuk mund tē gjente rrugën e duhur. Së shpejti ai sheh një tokë. Kur varka po i afrohej asaj toke, njerëzit prej andej erdhën pér tē parë se kush po vinte. Një nga njerëzit më tē pasur në atë vend e ftoi Rajon pér darkë, pér tē biseduar.

Onda je ponovo počeo da radi za Rajo. Kad je prošla treća godina, otišao je kod Raja da traži šta je zaradio. Onda mu je opet Rajo dao taj novčić. Siromah je uzeo novčić, zatražio halal i krenuo ka jezeru da vidi da li je zaslužio novčić ili ne. Kada je stigao na jezero, izvadio je novčić i ponovo rekao: „Bože! Ako sam zaslužio ovaj novčić, molim te pusti ga da pluta na vrhu vode, ako ne pusti neka potone”.

Kada je bacio novčić u vodu, novčić je počeo da pluta po vodi, uzeo je novčić i rekao: „Hvala”, a zatim nastavio put. Konačno je bio srećan čovek i našao je mesto u šumi i sagradio sebi malu kuću. Posle nekog vremena, siromah je čuo da njegov stari poslodavac Rajo ide na put u drugu zemlju. Siromah je poneo novčić sa sobom i otišao kod Raja, i zamolio je Raju da mu doneše bilo šta sa tog puta, šta god bi se moglo kupiti tim novčićem. Rajo mu je dao reč da će mu kupiti nešto za taj novčić, i zatim je krenuo na put. Na putu do broda, Rajo je video neku decu na brodu koji su htela da ubiju mačku i bace u more. Kada je Rajo video šta želete da urade, dovezao je svoj brod tamо i upitao ih: „Zdravo deco, šta radite?” A deca su odgovorila: „Mačka pravi mnogo štete, i mi želimo da ubijemo ovu mačku”. Da ih spreći da ubiju mačku, Rajo je izvadio novčić koji mu je siromah dao, dao ga deci i kupio mačku. Deca su bila zaista srećna sa tim novčićem. Poneo je mačku sa sobom.

Dok je bio na brodu, vendar je počeo jako da duva i nosi čamac negde daleko, daleko. Bio je izgubljen tri meseca, nije mogao da pronađe pravi put. Ubraq ugledao je neku zemlju. Kad se brod približio toj zemlji, ljudi odatle su došli da vide ko dolazi. Jedan od najbogatijih ljudi u toj zemlji pozvao je Raju na večeru, na razgovor.

Kur Rajo shkoi për darkë në shtëpinë e atij njeriu, pa shumë minj dhe minj që vraponin nëpër shtëpi, ata nuk mund të hanin as ushqim. Rajo e pyet të pasurin: "Pse ke shumë minj dhe minj nëpër shtëpi?" Dhe pasaniku tha: "Kemi shumë probleme me këta minjtë, vëllai im, nuk mund të hamë në qetësi, dhe kur shkojmë të flemë, myllimi në kuti vetëm që të mos kafshohemi".

Pastaj Rajo u kujtua për macen që bleu me monedhën e të varfërit, pastaj i tha të pasurit: "Kam një mace në barkë, macja do t'i përzë tre ditë." Pastaj pasaniku tha: "Vëlla nëse e ke atë macen, a mund ta sillësh, të lutem, do të t'jap shumë ar dhe argjend, por vetëm nëse është e vërtetë ajo që thua, se minjtë do të ikin. nga ajo mace."

Pas pak çastesh Rajo shkoi në varkë dhe mori macen, kur ia solli macen pasanikut, ai i tha të flinte pa u myllur në kuti, megjithatë Rajo do të qëndronte gjithë natën. Rajo e la macen atje, dhe kur macja pa të gjithë ata minj, ajo filloj t'i ndiqte pas tyre. Macja vrau shumë minj, por disa prej tyre ikën. Kur të tjerët u zgjuan, panë shumë minj dhe minj të ngordhur në dysheme, dhe në dhoma kishte vetëm disa, të cilët arritën të vrapojnë dhe të fshihen në vrimat e tyre. Siç tha Rajo, pas tre ditësh nuk kishte asnjë mi apo minj rreth shtëpisë.

Passaniku e mbushi barkën e Rajos me shumë argjend dhe ar, siç kishin rënë dakord. Pas kësaj Rajo hipi në varkën e tij dhe filloj rrugën për në shtëpi. Kur Rajo mbërriti në shtëpi, i varfëri shkoi në shtëpinë e tij dhe e pyeti se çfarë i mori për atë monedhë. Rajo merr një shkëmb, një shkëmb me të gjitha format e barabarta, dhe ia dha të varfërit. "Kjo është ajo që unë bleva për ju me monedhën tuaj."

I varfëri ishte vërtet i lumtur që Rajo i mori atë shkëmb, duke shkuar për në shtëpinë e tij të vogël. Por ai shkëmb që mori nga rajo filloj të bëhej flori, ai flori ishte vërtet i shndritshëm, nga shkëlbimi i tij ndriçoi gjithë pyllin. Kur e pa këtë i varfëri, u tremb, pastaj vrapoi te rajo dhe i tha: "Rajo çfarë më dhe mua? Ky nuk është një shkëmb, duhet të vini dhe të shihni" Rajo shkoi në shtëpinë e plakut dhe pa se çfarë mrekullie krijoi Zoti. Rajo i thotë burrit: "Biri im, nuk të dhashë hua, është ajo që Zoti donte që ta kiske. Kjo është pasuria juaj". Rajo i thotë të varfërit.

Ai i dha të varfërit të gjithë arin dhe argjendin që fitoi nga i pasuri në ishullin e shkretë.

Kada je Rajo otisao na večeru u kuću tog čoveka, video je mnogo miševa i pacova kako trče oko kuće, nisu mogli da večeraju. Rajo pita bogataša: „Zašto imaš tako puno miševa i pacova po kući?” Bogataš je odgovorio: „Imamo mnoga problema sa ovim pacovima brate moj, ne možemo ni da jedemo na miru, a kad odemo na spavanje, zatvorimo se u sanduk kako nas ne bi ujeli.”

Onda se Rajo setio mačke koju je kupio novčićem siromaha, pa rekao bogatašu: „Imam mačku u čamcu, mačka će ih oterati za tri dana. Tada je bogataš rekao: „Brate ako imas tu mačku, možeš li je doneti, daću ti mnoga zlata i srebra, ali samo ako je istina što kažeš, da će miševi i pacovi pobeci od te mačke.”

Ubrzo zatim Rajo je otisao do čamca i uzeo mačku, i kada je doneo mačku bogatašu, rekao mu je da spava ne zatvarajući se u sanduk, i da će Rajo ostati tu celu noć. Rajo je tu ostavio mačku, a kada je mačka videla sve te miševe i pacove, krenula je da juri za njima. Mačka je ubila mnoga miševa i pacova, ali su neki pobegli. Kada su se ostali probudili, videli su dosta mrtvih pacova i miševa na podu, a u sobama ih je ostalo samo nekoliko, onoliko koliko su uspeli da pobegnu i sakriju se u svoje rupe. Kako je Rajo rekao, posle tri dana oko kuće nije bilo ni jednog pacova ni miša.

Bogataš je tada napunio Rajov brod sa mnogo srebra i zlata, kako su se dogovorili. Nakon toga Rajo je ušao u svoj brod i krenuo kući. Kada je Rajo stigao kući, siromah je otisao kod Rajove kuće, i pitao ga šta mu je kupio za taj novčić. Rajo je uzeo kamen, kamen sa svim jednakim oblicima, i dade ga siromahu. „Ovo sam ti kupio tvojim novčićem.”

Siromah se baš obradovao što mu je Rajo nabavio taj kamen, iduci kući u svoju malu kuću. Ali taj kamen koji je dobio od Raja počeo je da postaje zlato, to zlato je bilo zaista sjajno, od svog sjaja je osvetlilo celu šumu. Kad je siromah to video, uplašio se, pa otrčao nazad do Raje i rekao mu: „Rajo šta si mi to dao? To nije kamen, treba da dođeš da vidiš” Rajo je otisao kod siromaha i video kakvo je čudo Bog stvorio. Rajo kaže čoveku: „Sine moj, nisam ti ja to dao, to je Bog hteo da imaš. To je tvoje bogatstvo” Rajo reče siromahu.

Dao je siromahu svo zlato i srebro koje je dobio od bogataša na pustom ostrvu.

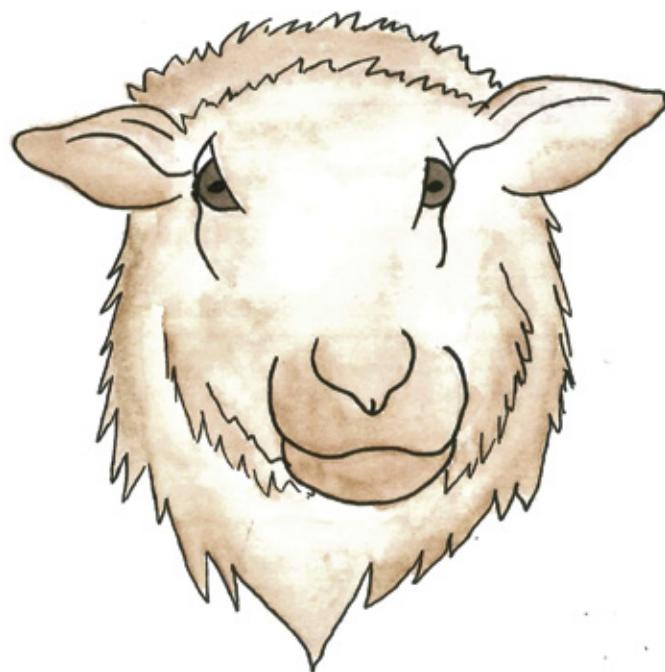

KAIA DHE LEKURA E DELES / KAJA I OVČIJA KOŽA

Historia e treguar nga */Priču ispričala:* Zelja Berisa-Mustafa, Siegen, (KS/GER)
Ilustrimet/*Illustracija:* Enisa Mustafa Plementina / *Plementina*, 2002 (KS)

Zelja Mustafa, Plementina, Kosovo/ Siegen, Germany. Këtë përrallë ma tregoi tezja ime. Ajo na tregonte të gjitha llojet e përrallave, çdo ditë një të re.

Zelja Mustafa, Plementin, Kosovo/ Siegen, Nemačka. Ovu bajku mi je ispričala tetka. Ona bi nam pričala sve vrste narodnih priča, svaki dan po jednu novu.

KAIA DHE LEKURA E DELES

Në një qytet jo shumë larg qyteteve të mëdha, një qytet jo shumë i pasur, as me fat, as i palumtur. Në atë qytet jetonin një plak dhe një plakë, të cilët kishin një vajzë të quajtur Kaja. Plaku ishte një gjahtar i madh dhe gjuante gjatë gjithë ditës. Një ditë gjatë gjuetisë filloj një shi i madh, ndërsa plaku ishte duke gjuajtur, një pemë ra dhe ai nuk mundi të shpëtonte. Plaka dhe vajza e tyre ishin krejt vetëm.

Pasi kaluan disa vite, plaka u martua dhe mori me vete vajzën e saj. Kur Kaja u rrit, erdhë edhe koha që ajo të martohej. Një ditë njerku i saj mori një mollë dhe shkoi nga një shtëpi në një shtëpi tjeter në qytet për t'i pyetur njerëzit: "Çfarë duhet të bëj me këtë mollë, t'ia jap dikujt apo ta ha për veten time"?

Të gjithë i thonë: "Pse do t'ia jepje dikujt kur mund ta hash për vete." Plaku shkoi në shtëpi dhe i tha gruas së tij: "Njerëzit më thanë se duhet ta ha këtë mollë dhe të mos ia jap askujt". Për shkak të përgjigjes që mori nga njerëzit, ai përsëri tha: "Do të martohej me vajzën time dhe do ta marr për grua".

Nëna e Kajës ishte shumë e inatosur dhe nuk ishte aspak dakord me këtë. Meqenëse ai donte ta bënte këtë, gjatë natës nëna e Kajës mori lëkurën e deles që kishte aty, qepi një xhep dhe vendosi unaza ari, që dikur i përkisnin babait të Kajës. Pasi plaka mbaroi së paketuar ato gjëra për Kajën, ajo zgjon Kajën dhe i thotë se duhet të largohet sa më larg. Kaja mori çantën që ishte bërë nga lëkura e deleve dhe sa shkonte më tej, qante gjithnjë e më shumë.

KAJA I OVČIJA KOŽA

U gradu nedaleko od velikih gradova, gradu ne preboga-tom, ni srećnom, ni nesrećnom. U tom gradu su nekada živeli starac i starica, koji su imali čerku Kaju. Starac je bio veliki lovac i lovio je po ceo dan. Jednog dana u lovju je počela velika kiša, dok je starac bio u lovju, palo je drvo i on nije mogao da se spase. Starica i njihova čerka bile su same.

Nakon nekoliko godina, starica se udala i povela čerku sa sobom. Kada je Kaja porasla, došlo je vreme i za nju da se uda. Jednog dana je njen očuh uzeo jabuku, i otišao od jedne kuće do druge kuće u gradu da pita ljudet: „Šta da radim sa ovom jabukom, da je dam nekome ili da je sam pojedem“?

Svi mu govore: „Zašto bi je dao nekome kad možeš sam da je pojedeš. Starac je otišao kući i rekao svojoj ženi: „Ljudi su mi rekli da pojedem ovu jabuku i da je nikome ne dam“. Zbog odgovora koji je dobio od ljudi, ponovo je rekao: „Oženiču svoju pastorku i uzeti je za ženu.“

Kajina majka je bila jako ljuta, a sa tim se nikako nije slagala. Pošto je to hteo, Kajina majka je tokom noći uzela ovčiju kožu koju je tamo imala, zašila džep i stavila zlatno prstenje, koje je nekada pripadalo Kajinom ocu. Pošto je starica završila sa pakovanjem stvari za Kaju, probudila je Kaju i rekla joj da pobegne što dalje. Kaja je uzela torbu koja je napravljena od ovčije kože, i kako je išla sve dalje, sve više bi plakala.

Kaja ecte ditën, natën ndizte zjarr dhe mbulohej me lëkurën e deles. Në udhëtimet e saj, kur Kaja shihte dikë që i ecte pranë, ajo vishtë lëkurën e deles dhe shndërrohej në një dele. Duke ecur, nga larg Kaja pa një tym, afrohet më afër tymit dhe sheh një qytet, por nuk dinte të shkonte në qytet apo jo. Ajo shikonte vetëm nga larg, kush hynte e kush dilte. Pas disa kohësh, një njeri i vrenjtur dhe i dehur po largohej nga qyteti dhe po ecte drejt Kajës, ajo e vuri re dhe shpejt u hodh në tokë, veshi lëkurën e deles dhe u bë dele. Kur burri pa delen, filloi t'i fliste asaj: "Si erdhët këtu? Le të shkojmë në hambar." Më pas Kaja filloi të vravonte në të gjitha cepat e pyllit. Burri u lodh duke vravuar, u mërzit dhe e la të ikte duke marrë frymë rëndë.

Të nesërmen i vjen edhe një djalië i ri, i turpshëm dhe mjaft i vogël që i do kafshët, e sheh edhe delen, fillon të flasë me të. Ndërsa fliste me të dhe ishte e sjellshme me të, Kaja vendosi t'i besonte. Djali vazhdoi të fliste gjatë gjithë rrugës ndërsa ata po ecnin për në qytet. Kur arritën në shtëpinë e djalit, Kaja pa që ky djalië kishte shtëpinë më të madhe në qytet dhe filloi të mos i besonte më, kështu që ndaloj në hyrje. Djali vazhdoi të fliste me të dhe t'i tregonte batuta qesharake, më pas Kaja filloi të qetësohej pak dhe filloi ta besonte përsëri. Mbreti dhe mbretëresha kur hynë brenda dhe panë delen në shtëpi me zë të mërzitur, i thotë: "Përsëri ke futur një kafshë brenda në shtëpi?"

Djali i çonte delet çdo ditë duke ecur në pyll, ndërsa duke ecur, ai gjithashtu nuk do të ndalonte së foluri për jetën e tij. Ai u thoshte deles se ishte vërtet i turpshëm, nuk fliste me shumë njerëz dhe se nuk kishte shumë miq. Çdo natë kur Kaja shkonte për të fjetur, ajo hiqte lëkurën e deles dhe më pas shkonte në shtrat si njeri. Kaja filloi të mendojë se sa i mirë është djali dhe sa argëtohen bashkë, por me siguri i do delet më shumë se çdo gjë tjetër.

Kaja je danju hodala, a noću bi palila vatru i pokrivala se ovčjom kožom. Kad bi Kaja tokom putovanja videla da joj se neko približava, navlačila bi ovčiju kožu i pretvarala se u ovcu. Dok je hodala, Kaja je iz daljine videla dim, prišla je dimu i videla grad, ali nije znala da li da ode u grad ili ne. Ona je samo iz daljine posmatrala ko ulazi a ko izlazi. Nakon nekog vremena, mrzovoljni i pijani čovek je izlazio iz grada i išao je ka Kaji, ona ga je primetila i brzo se spustila na zemlju, navukla ovčiju kožu i postala ovca. Kada je čovek ugledao ovcu, počeo je da joj priča: „Kako si došla ovde? Idemo u štalu.“ Kaja je tada počela da beži u šumu, a čovek se umorio od trčanja, naljutio se i pustio je da ode, teško dišući.

Sledećeg dana došao je mladić, stidljiv i prilično mlad, ali koji voli životinje, ugledao je nju kao ovcu, i počeo da priča sa njom. Dok je razgovarao sa njom bio je ljubazan prema njoj i Kaja je odlučila da mu veruje. Mladić je nastavio da priča ceo put dok su išli do grada. Kada su stigli u njegovu kuću, Kaja je videla da ovaj mladić ima najveću kuću u gradu, i počela je da mu više ne veruje, pa je stala na ulazu. Momak je nastavio da priča sa njom i da joj priča smešne viceve, a onda se Kaja malo opustila i ponovo počela da mu veruje. Međutim, kralj i kraljica ušli i uznemirenim glasom ugledali ovcu u kući, povikali su mu: „Opet si uneo životinju u kuću?“

Mladić bi svakodnevno vodio ovcu u šetnju u šumu, a tokom šetnje takođe nikada nije prestajao da priča o svom životu. Govorio bi ovci da je zaista stidljiv, da ne razgovara sa mnogo ljudi i da nema puno prijatelja. Svake noći kad bi Kaja išla na spavanje, skidala bi ovčiju kožu i onda bi legla kao devojka. Kaja je počela da razmišlja kako je mladić fin i kako se zabavljaju zajedno, ali on verovatno voli ovce više od svega.

Sledećeg jutra, ona bi ponovo navukla svoju ovčiju kožu. Kad god bi videla mladića, trčala bi za njim, igrali bi se zajedno, šetali bi po gradu, pričali i pevali. Mladić bi pevao ljudskim glasom, a ona ovčijim.

Mëngjesin tjetër, ajo e kthen lëkurën e deles. Sa herë që e shihte djalin, vraponte pas tij, luanin bashkë, shëtisnin nëpër qytet, flisin dhe këndonin. Djali do të këndonte me zë njeriu dhe ajo do të këndonte me zë dele.

Një ditë, ndërsa djali po hante me mbretin, mbreti i thotë të birit se ka ardhur koha që ai të martohej. Menjëherë pas bisedës së tyre, mbreti filloi të organizojë një festë të madhe dhe ftoi të gjithë njerëzit nga qyteti. Kishte një përgatitje të madhe për festën, po bënин ushqim të gjithë fëmijëve. Kaja nxjerr një nga unazat nga mamaja e saj dhe shkruan diçka në një unazë dhe e fut brenda bukës që djali do të marrë me vete në udhëtimin e ditës tjetër.

Të nesërmen djali hipë në kalë për të shkuar të ftojë mbretëritë e tjera, ai merr bukën dhe e fut në çantën e tij. Duke hipur mbi kalin dhe kur dielli po nxehet më shumë, djali vendos të pushojë me shokët e tij ndjekës, ata ndezën një zjarr dhe hëngren pak ushqim. Në kafshimin e parë, djali kafshon unazën, e merr në duar dhe e shikon dhe vëren se diçka është shkruar: "Mos shko! Dashuria nuk është martesë."

Djali merr kalin e tij dhe vrapon në shtëpi. Kur kthehet në shtëpi te prindërit e tij, ai u tregon për unazën dhe u thotë se nuk e kuptoi se kush e vendosi atje. Pyet shërbëtorët e tij, por asnjë përgjigje. Bie nata dhe ai nuk i pa delet gjithë ditën. Ndërsa mbante unazën në dorë të shtrirë në shtratin e tij, mendoi se nëse shkon të flasë me delen, ndoshta do t'i japë një ide për kuptimin që qëndron pas.

Kur ai shkoi në dhomën e deles, Kaja po hiqte lëkurën e deles për të shkuar në shtrat dhe befas djali hap derën. Kur djali hyri në dhomën e Kajës dhe pa një vajzë, doli me vrap dhe kërkoi falje. Kur kthen kokën, vëren lëkurën e deles të shtrirë në tokë. Djali mendon se ajo e ka vrarë delen: "Pse e vrave delen?" Më pas, ndërsa po debatonte, Kaja i tha të gjitha, duke filluar nga ajo se kush ishte.

Jednoga dana, dok je mladić ručao sa kraljem, kralj je rekao svom sinu da je došlo vreme da se oženi. Ubrzo nakon njihovog razgovora, kralj je priredio veliku zabavu, i pozvao je sve ljude iz grada. Bila je velika priprema za zabavu, spremali su svakaku hranu.

Kaja je izvukla jedan od prstenova svoje majke i napisala nešto na prstenu i stavila ga u hleb koji će dečak poneti sa sobom tokom sutrašnjeg putovanja. Sledеćeg dana mladić sede na konja i ode da pozove druga kraljevstva, uze taj hleb i stavi ga u svoju torbu.

Jašuci konja i kada je sunce počelo najviše da greje, mladić je odlučio da se odmori sa svojim pratiocima, stalnu su, zapalili su vatru i jeli. Na prvi zalogaj, mladić zagrise prsten, uze ga u ruke i pogleda, i primeti da nešto piše na njemu: „Ne idi! Ljubav nije brak.“

Mladić uze svog konja i zajaše prema kući. Kada se vratio kući roditeljima, ispričao im je za prsten i rekao im je da ne razume ko ga je tamo stavio. Pitao je svoje sluge, ali bez odgovora. Pala je noć, a on ceo dan nije video ovcu. Dok je držao prsten u ruci ležeći u svom krevetu, pomislio je da ako ode da razgovara sa ovcom, možda će mu ona dati neku ideju o značenju ovog prstena.

Mladić je krenuo u ovčiju sobu dok je Kaja jskidala ovčiju kožu kako bi otisla na spavanje i u tom trenutku je dečak otvorio vrata. Kada je mladić ušao u Kajinu sobu, ugledao je devojku, istrčao je vani i izvinio se. Međutim, kada je okrenuo glavu, primetio je ovčiju kožu kako leži na zemlji. Mladić je odmah pomislio da je ona ubila ovcu, i pitao je: „Zašto si ubila ovcu?“ Onda mu je Kaja ispričala sve, počevši od toga ko je.

BUBRECI / MRAV

Historia e treguar nga/*Priču ispričala*: Kama Avdi, Lipljan/Lipljan, 1973 (KS)
Illustriimet / *Ilustracija*; Selma Emini, Priluzje/Preluz, 2002 (KS/GER)

Kama Avdi, Lipjan (i lindur në Crkvena Vodicë), 49 vjeç. Këtë përrallë gjyshi ia ka treguar babait tim, më pas ma ka treguar babai mua, tani do ta ndaj me ju. Ajo që do të më pëlqente gjithashtu është që më shumë prindër t'u tregojnë përralla fëmijëve të tyre dhe të minimizojnë kohën e tyre me pajisjet elektronike.

Kama Avdi, Lipjan (rođena u Crkvenoj Vodici), 49 godina. Ovu bajku je moj deda ispričao mom ocu, a onda je moj otac ispričao meni, A sada ču je ja podeliti sa vama. Ono što bih takođe volela je da što više roditelja priča bajke svojoj deci i smanji njihovo vreme provedeno na elektronskim uređajima.

BUBRRECI

Shumë kohë më parë ishte një plak dhe një plakë, ata ishin bujq dhe kishin disa lopë me të cilat jetonin. Që në fillim kur u martuan, ata donin të kishin shumë fëmijë, të cilët do t'i donin dhe do t'i rrisin, të ishin një familje e madhe e lumtur, por fatkeqësisht nuk patën kurrë fëmijë. Një mëngjes vere, kur dielli është ende i ftohtë dhe toka është e lagur nga vesa, plaku zgjon plakën për të shkuar në pyll dhe për të marrë dru për ngrohje. Ndërsa po merrnin dru, dikush po thërriste. "Babi! Mami!". Ata po shikonin përreth, por nuk mund të shihnin askënd atje. Pastaj i thirri përsëri. "Babi! mami! Ti je babai dhe nëna ime". Ata u hutuan, sepse nuk dinin zërin e kujt po dëgjonin, pastaj filluan përsëri të shikonin përreth. Ndërsa shikonin përreth, në rrënjet e pemës panë një djalë të vogël, një djalë të vogël vërtet të vogël, me gishtin e madh pa rroba, i cili nuk ishte i dobët dhe as i trashë. "Kush je ti?" E pyeti plaku. "Po, unë jam Bubrreci, djali që ke pritur kaq gjatë". Plaku dhe gruaja duke parë njëri-tjetrin në sy, nuk mund ta besonin atë që po ndodhete. Gruaja e vjetër vendosi me gëzim dorën e saj në tokë në mënyrë që Bubrreci të mund të hipte mbi të. Ndërsa futet në pëllëmbën e saj Bubrreci bie.

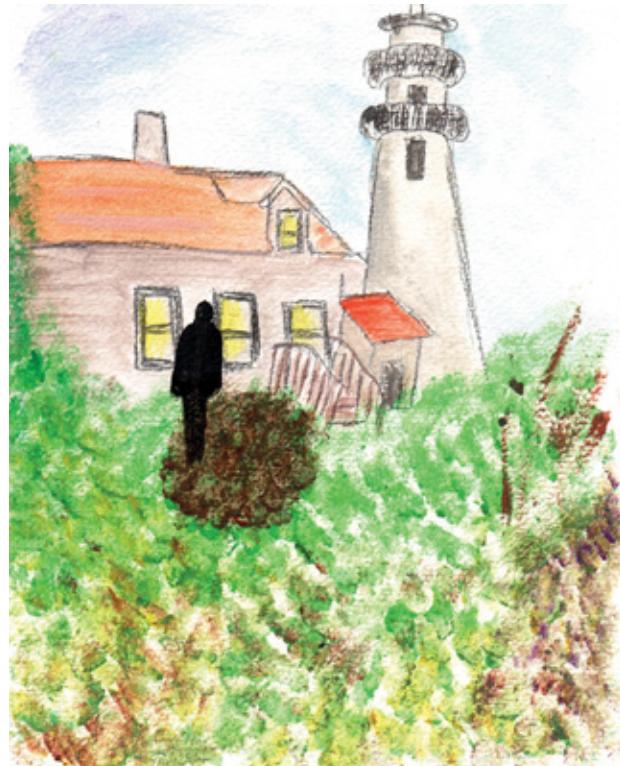
Më në fund, plaku dhe gruaja ishin të lumtur, po shkonin në shtëpi dhe Bubrreci ishte në duart e plakës dhe në shpinë mbante drutë që mblodhën në pyll. Kur arritën në shtëpi, Bubrreci futet në një tas të mbushur me ujë në një banjë. Gjatë gjithë kohës që lahej Bubrreci, plaku këndon, kërcen, pastron shtëpinë, i çon ujë plakës, ndihet i lehtë si dita dhe i lumtur si bleta, dhe këshfu është ndjerë edhe plaka.

Disa ditë më vonë njerëzit rrith qytetit flisnin thashethemet. Duke pyetur njëri-tjetrin, çfarë ka ndodhur? Diçka ka ndryshuar me dy të moshuarit. Ata e shohin çiftin duke punuar shumë rrith kopshtit, në një hambar duke ushqyer dhe pastruar lopët, vetëm pak ditë më parë ata mezi lëviznin.

Dy hajdutë ishin brenda nga porta e tyre e vogël dhe shikonin çiftin. Pasi panë se çfarë kishin në hambarin e tyre, vendosën të kthehesin më vonë dhe t'i vidhnin. "Ne duhet të vijmë sonte dhe t'u vjedhim dy lopë". Një nga hajdutët tha.

MRAV

Nekada davno bili su jedan starac i starica, bili su poljoprivrednici i imali nekoliko krava od kojih su živelji. Od samog početka kada su se venčali, žeeli su da imaju mnogo dece, koju će voleti i podizati, da budu velika srećna porodica, ali, nažalost, nikada nisu imali dece. Jednog letnjeg jutra kada je sunce još hladno i zemlja mokra od rose, starac budi staricu da odu u šumu, po drva za grejanje. Dok su uzimali drva, neko je pozvao. "Tata! Mama!". Gledali su okolo, ali tamo nikoga nisu mogli da vide. Onda ih je ponovo pozvao. "Tata! Mama! Ti si moj otac i moja majka". Bili su zbumjeni, jer nisu znali čiji glas čuju, pa su ponovo počeli da gledaju okolo. Gledajući unaokolo, kod korena drveta ugledali su dečaka, zaista sićušnog dečaka, u veličini palca bez odeće, koji nije bio ni mršav ni debeo. "Ko si ti?" upita starac. „Da, ja sam m, sin kojeg ste tako dugo čekali“. Starac i žena gledajući jedni druge, nisu mogli da veruju šta se dešava. Starica je radosno položila ruku u zemlju kako bi Mrav mogao da se popne na nju. Dok joj je ulazio u dlan, Mrav se već uspavao. Starac i žena su konačno bili srećni, vračali se se kući, a Mrav je bio u staričnim rukama i na leđima je nosio drva koja su sakupili u šumi. Kada su stigli kući, Mrav je ušao u činiju napunjenu vodom da se okupa. Za sve vreme dok se Mrav kupao, starac je pevao, igrao, čistio kuću, donosio vodu starici, osećao se lako kao dan i srećan kao pčela, a tako se osećala i starica.

Nekoliko dana kasnije ljudi po gradu su počeli da šire glasine. Pitajući jedni druge, šta se dogodilo? Nešto se promenilo sa dvoje starih ljudi. Vide par kako naporno radi po bašti, u štali kako hrani i čisti krave, dok su se pre samo nekoliko dana jedva kretali.

Dva lopova su ušla preko njihove male kapije i gledala u par. Pošto su videli šta imaju u štali, odlučili su da se kasnije vratre i pokradu ih. „Trebalо bi da dođemo večeras i da im ukrademo dve krave. Reče jedan od lopova.

Bubrreci i ulur pranë portës së vogël dëgjoi çdo fjalë të bisedës së hajdutit. Pasi hajdutët u larguan, Bubreck shkoi drejt e te babai i tij dhe i tha atij atë që dëgjoi. "Çfarë do të bëj tani me ata hajdutët tani që po planifikojnë të na vjedhin?". I tha plaku. "Mos u shqetësoni për ta, shkon flini tani për tani, ata mund të vijnë sonte, ose mund të vijnë një ditë tjetër, por kur ta bëjnë ne do t'i dëgjojmë". Bubrreci u thotë prindërve të tij.

Çifti i moshuar shkoi të flinte, por Bubrreci u ngrit, mori pirunin e tij, disa pjata, harkun dhe shigjetën e tij dhe shkoi në hambar. Nata po binte, vonë gjatë natës hajdutët erdhën në hambar. Bubrreci filloj të bërtiste; "Babi hajdutët janë këtu! Zgjohu?" Por, para se të vinte plaku, Bubrreci mori disa pjata dhe ia hodhi hajdutëve, pastaj mori pirunin, ua hodhi edhe atyre dhe më në fund po gjuante harkun dhe shigjetën drejt tyre. Hajdutët janë të hutuar dhe të frikësuar duke mos ditur se kush po qëllon mbi ta. Kështu ata ikin. Kur plaku arriti në hambar, hajdutët ishin zhdukur tashmë.

Hajdutët nuk e kuptuan se çfarë u ndodhi me kuriozitetin e tyre, ata vendosën të shkonin përsëri natën tjetër, megjithatë, Bubrreci i kishte trembur përsëri. Natën e tretë Bubrreci dhe plaku vendosën të hapnin një gropë si kurth pér hajdutët. Kur erdhì nata, hajdutët erdhën përsëri, por kësaj radhe u përgatit një kurth në të cilin ranë dhe u kapën. Pas asaj që ndodhi me hajdutët, askush nuk guxoi të shkonte e t'u vidhët përsëri, dhe jo vetëm në hambarin e tyre, por as në shtëpinë e askujt në qytetin e tyre, sepse Bubrreci po ruante të gjitha shtëpitë e qytetit.

Mrav koji je sedeo pored male kapije čuo je svaku reč razgovora ovih lopova. Nakon što su lopovi otišli, Mrav je otišao pravo do svog oca i rekao mu šta je čuo. „Šta čemo sad sa tim lopovima, oni planiraju da nas pokradu?“. Starac je rekao. „Ne brinite za njih, idite spavajte za sada, možda će doći večeras, ili će doći drugog dana, ali kad dođu, čućemo ih“, reče Mrav svojim roditeljima.

Kada je stari par otišao da spava, Mrav je ustao, uzeo viljušku, nekoliko tanjira, luk i strelu i otišao u štalu. Padala je noć. Kasnije tokom noći lopovi su došli u štalu. Mrav je počeo da viče; „Tata, lopovi su ovde! Probudite se?“ Pre nego što je starac stigao, Mrav je uzeo nekoliko tanjira i bacio ih na lopove, zatim uzeo viljušku, bacio je na njih, i na kraju ih je gađao lukom i strelom. Lopovi su se zbunili i uplašili ne znajući ko ih gađa strelama. Pobegli su. Kada je starac došao do štale, lopovi su već otišli.

Lopovi nisu razumeli šta im se desilo. Iz radoznalosti, odlučili su da odu ponovo sledeće noći, ali ih je Mrav ponovo uplašio. Treće noći, Mrav i starac su odlučili da iskopaju rupu kao zamku za lopove. Kada je pala noć, lopovi su ponovo došli, ali im je ovoga puta pripremljena zamka u koju su upali, i bili su uhvaćeni. Posle onoga što se desilo lopovima, niko se više nije usudio da dođe i pokrade ih, i to ne samo u njihovoj štali nego ni u ničijoj kući u njihovom gradu, jer je Mrav bdeo nad svim kućama u gradu.

VAJZA E PYLLIT / *DEVOJKA IZ ŠUME*

Historia e treguar nga/*Priču ispričao:* Gani Kurta, Plementin/Plementina, 1960 (KS)
Ilustrimet / *Illustracija:* Amina Berisha, Plementina 2005 (KS)

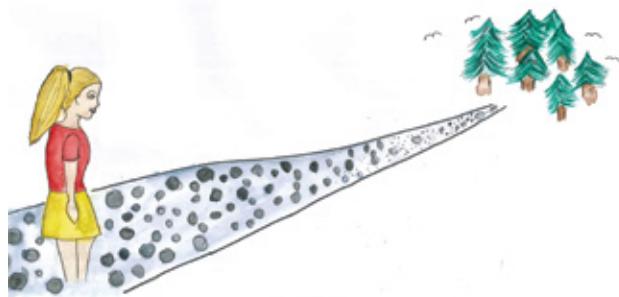

VAJZA E PYLLIT

Dikur, shumë kohë më parë, një vajzë e re e quajtur Alma, ishte një nga vajzat më të bukura nga të gjitha qytetet pérreth. Kur të gjitha vajzat martoreshin herët, erdhi koha e martesës edhe pér Almën. Alma nuk donte të martohej dhe donte të jetonte në pyll me kafshët. Megjithatë, një person i pasur, i shëndoshë me dhëmbë ishte prej ari, donte të martohej me të me dhunë dhe donte ta vidhte. Babai i Almës e sheh se çfarë po ndodh dhe e goditi në kokë djaloshin e shëndoshë, nuk e dinte nga i vinte. Në atë moment Alma nxitoi drejt shtëpisë, ku e ëma kishte paketuar çantën, pér t'u larguar nga qyteti dhe pér të shkuar sa më larg.

Në pyllin e thellë, pas tre ditësh ecje, Alma gjen një shtëpi të vjetër dhe të shkatërruar. Ajo hyn brenda duke parë pérreth dhe ajo ishte krejtësisht e braktisur. E lodhur nga udhëtimi ajo qëndroi atje dhe e zuri gjumi. Almës iu desh shumë kohë pér të rregulluar shtëpinë, pér të pastruar kopshin, pér të zbutur dhe rritur dhi e pula. Ndonjëherë drerët vinin dhe qëndronin në kopsht.

Alma nuk i pa prindërit e as ndonjë person tjetër pér një kohë të gjatë, ajo ishte e vetme në pyll. Një natë ajo po ëndërronte pér nënën e saj, një kohë kur ishte vajzë e vogël, duke luajtur pérreth, duke shëtitur nëpër kopshte dhe duke mbledhur lule me nënën e saj. Kur u zgjua nga ëndrra, Alma filloi të ndjente nostalgji, edhe pse kishte shumë kafshë, donte të kishte fëmijët e saj, të kishte dikë me të cilin mund të fliste. Në atë moment Alma dëgjoi dikë që trokiste në derë. Bam! Bam! Bam! Ajo u ngrit menjëherë dhe filloi të thoshte me vete; - "Nuk mund të ketë njeri sepse askush nuk ka qenë ndonjëherë këtu deri më tanë". Përsëri ajo dëgjon trokitje në derë. Bam! Bam! Bam! "Nuk është e mundur që dikush është këtu, mund të jetë vetëm era." tha Alma. Pastaj përsëri, ajo dëgjoi trokitjen e derës. Bam! Bam! Bam! Alma ngrihet sërisht dhe shkon drejt dritares, sheh një plakë jashtë, në verandë.

DEVOJKA IZ ŠUME

Nekada, davno, mlada devojka po imenu Alma, bila je jedna od najlepših devojaka iz svih gradova u okolini. Kada su se sve devojke rano udavale, došlo je vreme za udaju i za Almu. Alma nije želela da se uda, a želela je da živi u šumi sa životinjama. Ipak, jedan bogataš, debeo i sa zubima od zlata, hteo je silom da je oženi, i hteo je da je ugrabi. Almin otac je video šta se dešava i udario je debelog u glavu, nije znao odakle je. U tom trenutku Alma je odjurila do kuće, a njena majka joj je spakovala torbu, da napusti grad i ode što dalje od njega.

U dubokoj šumi nakon tri dana hoda Alma je pronašla staru i porušenu kuću. Ušla je unutra i pogleda okolo, kuća je bila potpuno napuštena. Umorna od puta, ostala je tamо i zaspala. Almi je trebalo dosta vremena da polako popravi kuću, očisti baštu, pripitomi i uzgaja koze i kokoške. Ponekad bi jeleni dolazili i ostajali u baštë.

Alma dugo nije videla svoje roditelje ni bilo koga drugog već dugo vremena, bila je sasvim sama u šumi. Jedne noći sanjala je svoju majku, vreme kada je bila devojčica, igrala se, šetala po baštama i sakupljala cveće sa svojom majkom. Kada se probudila, Alma je počela da oseća nostalгију, iako je imala mnogo životinja, želela je da ima svoju decu, da ima nekoga sa kim može da razgovara. U tom trenutku Alma je čula kako neko kuca na vrata. Bum! Bum! Bum! Odmah je ustala i počela da govori u sebi; - „Ne može da bude niko jer niko do sada nije bio ovde“. I ponovo je čula kucanje na vratima. Bum! Bum! Bum! „Nije moguće da je neko ovde, možda je samo veter, reče Alma. Zatim je ponovo čula kucanje na vratima. Bum! Bum! Bum! Alma je ponovo ustala i otišla do prozora, i napolju, na tremu, ugledala je staricu.

Alma e pyet plakën: "Teto, a mund të të ndihmoj", i tha plaka, "Ka tre ditë që jam në udhëtim, nuk e gjej rrugën për të shkuan në shtëpi. A mund të qëndroj natën këtu?" Alma ia hapi derën, plaka hyri dhe la një thes me fara pranë derës.

Alma i sjell plakës ca çaj të nxehjtë dhe pak ushqim. Ndërsa plaka ishte ulur, ata biseduan pér një kohë të gjatë. Në agim, para se plaka të niste rrugën, i dha Almës 2-3 fara pér ta falënderuar dhe më pas i tha: "Mbilli këto fara në një vazo të vogël, gjatë ditës kur e vendos vazon jashtë, gjatë natën duhet ta vendosësh vazon brenda te dritarja ku mund të shkojë hënën dhe mos harro të hedhësh pak ujë mbi farat çdo mëngjes".

Natën e fundit të 90 ditëve, hëna e plotë erdhi në qjell, farat janë rritur dhe gati pér të lulëzuar. Në mes të natës, era po trokiste derën u hap dhe Alma shkoi të mbyllte derën me një shkop druri. Në atë moment ajo po kalon nga dritarja. Ajo sheh që lulja ishte rritur, pastaj u afrua pak më shumë. E përkuli kokën mbi lule, dhe brenda lulëzimit ishte një vajzë e vogël. Alma është e habitur nga ajo që po shikon. Ajo qëndroi gjithë natën pranë lules dhe pér ta vëzhguar atë. Herët në mëngjes vajza e vogël nga lulja zgjohet dhe sheh Almën duke qëndruar atje. "Pëershëndetje nënë!". Alma hapi sytë e saj të mëdhenj dhe nuk mund ta besonte atë që po shihte me sytë e saj dhe as atë që po dëgjonte me veshët e saj. Alma afroi duart pranë lules dhe vogëlushja ngjitet në duar. Alma e afrojnë pranë hundës që ta shohë më mirë dhe vajza e vogël i puthi Almës në majë të hundës. Almës i binin lotët nga sytë dhe ajo e quajti vogëlushen Mema.

Një ditë duke ecur në pyll me dhitë, u ulën pér të ngrënë pranë zjarrit. Ndërsa po hante, Mema pyeti nënën se si lindi. Alma i tregon Memës gjithçka se si ndodhi. Mema nuk hezitoi asnjë sekondë dhe tha: "Duhet të shkojmë ta gjejmë atë plakën dhe të jetojmë me ne". Ata ecën tre ditë pér të gjetur plakën dhe tre ditë pér t'u kthyer në shtëpinë e tyre.

Alma je upitala staricu: „Teto, mogu li vam pomoći“, starica joj je odgovroila „Prošlo je tri dana otkako sam na putu, ne mogu da nađem put do kuće. Mogu li da prenoscim ovde?“ Alma joj je otvorila vrata, starica je ušla i ostavila pred vratima vreću semena.

Alma je donela starici topli čaj i hranu. Dok je starica sedela, oni su dugo razgovarali. U zoru, pre nego što je starica krenula svojim putem, dala je Almi 2-3 semena, da joj se zahvali, a zatim joj je rekla: „Posadi ovo seme u maloj vazni, danju vazu stavi napolje, tokom večera unesi je unutra do prozora gde može da gleda u mesec, i ne zaboravi da staviš malo vode u seme svakog jutra“.

Prošle noći od 90 dana, nočni pun mesec se pojavio na nebu, seme je prokljalo i spremno je da procveta. Usred noći, vetar je udarao u vrata i Alma je otišla da blokira vrata drvenim štapom. U tom trenutku ona je prošla pored prozora. Videla je da je cvet izrastao, pa je prišla bliže. Pognula glavu nad cvetom, a unutra je bila devojčica. Alma je bila zapanjena onim što vidi. Celi noć je ostala blizu cveta da ga čuva. Rano ujutru se devojčica probudila na cvetu i videla Almu kako стоји. "Zdravo majko!". Alma je otvorila svoje velike oči, i nije mogla da veruje što vidi svojim očima, niti što čuje svojim ušima. Alma je približila ruke cvetu i devojčica se popela na njene ruke. Alma je približila nosu da bi je bolje videla, i devojčica je poljubila Almin vrh nosa. Almine suze su kapale iz očiju i devojčici je dala ime Mema.

Jednog dana dok su šetali šumom sa kozama, seli su da jedu pored vatre. Dok je jela, Mema je pitala svoju majku kako se ona rodila. Alma je Memi ispričala sve kako se dogodilo. Mema nije oklevala ni sekunde i rekla joj je: „Moramo da odemo da nađemo tu staricu i da ona živi kod nas“. Išli su tri dana da pronađu staricu i tri dana su se zajedno vraćali kući.

KRANO BRETKOSA / ŽABA KRANO

Historia e treguar nga/*Priču ispričala:* Mevljida Kurta, Plementin / Plementina, 1966 (KS)
Ilustrimet / *Illustracija:* Samira Emini, 2006 (KS)

KRANO BRETKOSA

Njëherë e një kohë, shumë kohë më parë, në tokë të largët, deri pas pyjeve dhe deteve, në fund të botës, ishte një qytet. Si të thuash...? Ishte një qytet i çuditshëm, një qytet si askush tjetër. Në atë qytet, gratë kishin si bashkëshort kafshët. Pra, të themi se kafshët dhe njerëzit ishin një familje. Dhe kështu jetuan, deri në moshën 30-vjeçare, derisa i gjithë qyteti mblidhej duke pirë e kërcyer deri në rrezet e fundit të diellit. Në këtë moment gruaja me burrat e tyre qëndronin krah për krah përballe njëra-tjetrës. Të gjitha gratë do të pinin një filxhan ujë dhe do të prisnin derisa dielli të flinte. Kur rrezet e fundit të diellit shkëlqejnë, ata derdhin filxhanin me ujë në kokën e bashkëshortit të tyre. Ndërsa uji po bie, kafshët përqafojnë rrezet e fundit të diellit të artë dhe shndërrohen në burrë.

Në një shtëpi në fund të qytetit jetonte një plak, i quajtur Kadri dhe gruaja e tij Shota, me tre vajzat e tyre: Demin, Ljulja dhe Nina. Secila prej vajzave të tyre ishte aq e bukur, e gjatë dhe ishte kalorëse e mbretit.

Një ditë Kadri mori vajzat me vete, secila vajzë ka harkun dhe shigjetën e vet dhe shkon në buzë të pyllit, ku jetojnë shumica e kafshëve. „Aty ku bie shigjeta juaj, kafsha më e afërt do të jetë partneri juaj. Njësoj si të gjithë ne, ashtu si të gjithë ju.“

Të tre motrat u kthyen krah për krah nga njëra-tjetra, në tre anët e ndryshme. Kur motra e madhe hodhi një gjaujtje me hark, ajo e hodhi shigjetën pranë një qeni Mari. Ljulja motra e dyte po behet gati, ajo e gjuan, shigjeta i afrohet nga mace Krli. Motra më e vogël e ndjek dhe shigjeta i afrohet një bretkose Kran. „Ata janë bashkëshortët tuaj të ardhshëm“. Babai i tha vajzave të tij. Të tre motrat morën kafshët me vete dhe u kthyen në shtëpi.

Që nga ajo ditë, në mesnatë, shtëpia do të dridhej dy-trerë, të gjithë po hapin sytë por shpejt e zë gjumi. Është thjesht një erë e fortë, menduan ata.

Pas ca kohësh, qeni Mari dhe macja Krli, pas mesnate dhe pas hallit të shtëpisë i hiqnin lëkurën e kafshës dhe shndërroheshin në njerëz, që të flinin. Kran qëndronte në shtrat afër Ninës, i frikësuar dhe i fshehur nën një jastëk. Në mëngjes para lindjes së diellit, Mari dhe Krli e merrnin lëkurën, e vinin sérish dhe kthehen në kafshë. Jo, dikush duhet t'i shohë dhe askush nuk duhet ta dijë sekretin e tyre.

ŽABA KRANO

Nekada, davno, u dalekoj zemlji, do iza šuma i mora, na kraju sveta, nalazi se jedan grad. Kako da kažem...? Bio je to čudan grad, grad kao nijedan drugi. U tom gradu, žene su imale životinje za muževe. Tako da su životinje i ljudi bili jedna porodica. I tako su živeli, do svoje 30. godine, dok se ceo grad ne bi okupio pijući i igrajući do poslednjih zraka sunca. U tom trenutku žene sa životinjama kao muževima stajale bi jedna pored druge, okrenute jedna prema drugoj. Sve žene bi imale po šolju vode i čekale da sunce zaspici. Kada zasijaju poslednji zraci sunca, one bi sipale šolju vode na glavu svog supružnika. Dok je voda kapljala, životinje bi prigrilile poslednje zlatne sunčeve zrake i pretvarale se u čoveka.

U jednoj kući na kraju grada živeo je starac, zvani Kadri i njegova žena Shota, sa njihove tri čerke: Demi, Ljuljom i Ninom. Svaka od njihovih kćeri bila je jako lepa, visoka i bile su kraljevi vitezovi.

Jednog dana Kadri je poveo svoje čerke sa sobom, svaka čerka je imala svoj luk i strelu i otišla na ivicu šume, gde živi većina životinja. „Tamo gde vaša strela padne, najbliža životinja će biti vaš partner. Kao svi mi, kao i svi vi.“

Tri sestre su se okrenule jedna prema drugoj, na tri različite strane. Kada je starija sestra gađala lukom, bacila je strelu blizu psa Mari. Ljulja druga sestra se spremila, gađala, i strela je otišla blizu mačke Krli. Zatim je najmlađa sestra gađala, i strela je pala blizu žabe Kran. „Oni su vaši budući supružnici“, rekao je otac svojim čerkama. Tri sestre su ponele svoje životinje sa sobom i vratile se kući.

Od tog dana, u ponoć, kuća bi se tresla dva-tri puta, svi bi otvorili oči ali bi brzo zaspali. Pomisli bi, to je ipak samo jak vетar.

Posle nekog vremena, pas Mari i mačak Krli, posle ponoći i potresa u kući skidali bi životinjsku kožu i pretvarali se u ljude, da bi mogli da spavaju. Kran bi ostao u krevetu blizu Nine, uplašen i sakriven ispod jastuka. Ujutro pred izlazak sunca, Mari i Krli bi ponovo navlačili kožu i ponovo bi se pretvarali u životinje. Niko ih ne sme videti i niko ne treba da zna njihovu tajnu. Tri sestre će raditi kao kraljevi vitezovi, ali pre nego što odu, Demi bi poljubila Mari i rekla mu da čuva kuću od lopova. Ljulja bi poljubila Krlija i govorila mu da čuva žito i kukuruz od miševa.

Të tre motrat do të punojnë si kalorës të mbrettit, por para se të shkonin, Demi puthte Marinë dhe i thoshte të mos linte asnjej hajdut në shtëpi. Ljulja puthte Krli dhe i thoshte të kujdesej për grurin dhe misrin e minjve. Nina do të puthte Kranin që do të donte t'i tregonte diçka, por ajo do të heshtte, do të kthehej dhe do të bashkohej me motrat e saj.

Kur po kthehen nga puna, hajdutët tashmë kanë vjedhur gjithçka, ndërsa qeni ishte duke fjetur, dhe minjtë vraponin në të gjithë shtëpinë. Dy motrat ishin të çmendura. Demi po shikon Mari dhe Ljulja po shikonte Krli e heshtur, vetem bretkosa filloj te bente zhurme bretkose. Kvaak.... Nata vjen sérish dhe shtëpia dridhet sérish dy-tri herë. Mari e nxjerr përsëri lëkurën dhe bëhet edhe një herë njeri, Krli e nxjerr lëkurën dhe bëhet njeri, ndërsa bretkosa i qëndronte pranë zemrës së Ninës sérish e frikësuar.

Një ditë pasi Mari dhe Krli po ziheshin gjithë ditën, njëri vraponte pas tjetrit dhe kështu u shkoi gjithë dita. Kran po shikon vetëm me dëshpërim situatën, fillon të heqë lëkurën e saj dhe kur e bëri, ai ishte një nga burrat më të pashëm në të gjitha qytetet përreth. Krano filloj të përgatiste darkën për vajzat për kthimin e tyre, pastroi shtëpinë aq bukur, në një mënyrë që nuk e ka pasur kurrë më parë, qdo objekt që shkëlqente si diell.

Kur të tre motrat vijnë nga puna në shtëpi, nuk mund ta besojnë atë që shohin, janë shumë krenare për burrat e tyre. Ushqimi është gati dhe ata hëngren e pinë verën dhe në një atmosferë të lumtur harruan kohën dhe tashmë është mesnata. Shtëpia filloj të dridhej dy-tri herë, pas kësaj qeni u bë përsëri burrë, të njëjtën gjë bëri edhe macja, dhe bretkosa mbeti ende një bretkocë, e frikësuar dhe e fshehur nën çarçafët e krevatit. Dhe ata shkuan në shtrat.

Që nga ajo ditë, Kran do t'ë shëndrrojhej ne njeri gjatë ditës, do të punonte nëpër shtëpi dhe gjatë natës do të ishte ende një bretkocë, duke fjetur afër zemrës së Ninës i frikësuar. Bretkosa po shikonte Ninën, ai donte të hiqte lëkurën e bretkosës dhe të bëhej burrë, por ishte shumë i frikësuar për të.

Një ditë në dimër, kur ditët janë më të shkurtra, kur fryn erë nga çdo anë dhe motra qëndron në shtëpi, Kranois i mjafton Krli dhe Mari që zihen çdo ditë, bretkosa hoqi lëkurën dhe u tha motrave se çfarë qeni dhe macja po bënin çdo ditë, dhe se ai ka qenë i vetëm duke vëzhguar shtëpinë.

Nina bi poljubila Krana i htela bi da mu nešto kaže, ali bi çutala, okrenula se i pridružila se sestrama. Kada su se vraçali sa posla, lopovi su veç sve pokrali, dok je pas spavao, a miševi su jurili po celoj kući. Obe sestre su bile ljute. Demi gleda Mari a Ljulja je gledala Krlija sva tiha, samo je žaba počela da buči. Kvaak.... Kvaak.... Opot dođe noć i kuća se opet dva-tri puta protrese. Mari ponovo skida kožu i ponovo postaje čovek, Krli skida kožu i postaje čovek, dok je žaba ponovo ostajala blizu Nininog srca uplašena.

Dan nakon toga, Mari i Krli su se svađali po ceo dan, trčali su jedan za drugim i tako im je prošao ceo dan. Kran očajnički sagledava situaciju, počinje da skida kožu i kada je skinuo, bio je jedan od najzgodnijih muškaraca u svim gradovima u okolini. Krano je počeo da spremi večeru za devojke nakon povratka, očistio je kuću lepo, na način na koji nikada ranije, svaki predmet je sijao kao sunce.

Kada su se tri sestre vratile sa posla, nisu mogle da veruju šta vide, bile su jako ponomne na svoje muževe. Hrana je bila spremna i oni su jeli i pili vino i u veseloj atmosferi i zaboravili su na vreme a već je bio ponoć. Kuća je počela da se trese dva-tri puta, nakon toga pas je ponovo postao čovek, isto što je se desilo i sa mačkom, a žaba je i dalje ostala žaba, uplašena i sakrivena ispod čaršava. I otišli su u krevet.

Od tog dana, Kran bi se danju pretvarao u čoveka, radio po kući, a noću bi i dalje bio žaba, koja bi uplašena spavalu blizu Nininog srca. Žaba je gledala Ninu, hteo je da skine žablju kožu i postane čovek, ali se previše plašio za nju.

Jednog dana tokom zimskog perioda, kada su dani kraći, kada veter duva sa svih strana, a sestre ostaje kod kuće, Krano je bilo dosta Krlija i Mari kako se svađaju svaki dan, žaba je skinula kožu i rekla sestrama šta pas i mačka rade svaki dan, i da je on sam pazio na kuću. Nina prvi put vidi Krana u ljudskom obliku, i zavoli ga je još više, i pritom mu Nina tužno kaže. „Zašto se nikada do sada nisi pretvorio u čoveka? Čekala sam te“ – a on joj odgovori „Svakog dana i svake noći želeo sam da te gledam ljudskim očima, ali svaki put kada bi se zembla i kuća zatresla, uplašio bih se. To nije veter, to je Zmaj koji izadje svakih 200 godina i povede sa sobom žabe poput mene i pobije sve iza sebe“. Pas Mari je čuo razgovor, a zatim uezoo kožu žabe i bacio u vatru. U ponoć se kuća zatresla, onda je Zmaj došao da uzme Krana. Nina, Demi i Ljulja nisu dale da on uzme Krana bez borbe, izvadile su svoje mačeve.

Nina për herë të parë e sheh Kranon në formë njerëzore dhe e donte edhe më shumë, në të njëjtën kohë Nina i thotë me pikëllim. "Pse nuk je kthyer kurrë te njeriu më parë? Unë të kam pritur". -"Çdo ditë dhe çdo natë doja të të shihja me sytë e mi njerëzor, por sa herë që lëkundëj toka dhe shtëpia frikësohesha. Kjo nuk është era, është Dragoi që del çdo 200 vjet dhe merr me vete bretkosa si unë dhe vret gjithçka pas". Qeni Mari dëgjoi bisedën, dhe më pas mori lëkurën e bretkosës dhe e hodhi në zjarr. Në mesnatë shtëpia filloj të dridhej, pastaj Dragoi zbriti për të marrë Krano. Nina, Demi dhe Ljulja nuk e lanë të merrej Krano pa luftë, ata nxorën shpatat. Nina, Demi dhe Ljulja përballë Dragoit dhe të fortë si dragoi ishte gjaujtja e Ljuljas mbi dragoin me harkun e saj në syrin e dragoit. Nina shfrytëzoi rastin e saj dhe filloj të ngjitej në këmbën e tij, shkoi te trupi dhe prej andej e bëri atë në krahun e dragoit. Kur Nina ishte në krahët e Dragoit prej andej, ajo u hodh në syrin e saj dhe e goditi me shpatën e saj. Dragoi tërhiqet në qoshe, u përpoq të shihte se ku është Krano, por nuk e sheh me gjakun në sy. Ai po tërhiqet dhe u largua.

Për shumë netë, ata do të luftonin një dragua tjetër. Për shumë ditë Krano do të fshihej në shtëpi derisa të mbushte 30 vjeç, kohë kur ai shndërrohet në njeri përgjithmonë. Kur vera fillon të ngrohë tokën, qyteti po organizon një festë të madhe. Për të gjitha ato kafshë që po bëhen 30-vjeçare dhe njerëzit përgjithmonë.

Nina, Demi i Ljulja su se okrenule prema Zmaju, i jako kao zmaj bilo je Ljuljino gađanje njenim lukom u zmajevom oku. Nina je iskoristila svoju šansu i počela da mu se penje uz nogu, otišla do tela i odatile stigla do zmajevog krila. Kada je Nina bila kod Zmajevih krila, skočila je na njegovo oko i ubola ga mačem. Zmaj se povukao u ugao, pokušavajući da vidi gde je Krano, ali ga nje mogao vodeti zbog krvi na očima. Povukao se i zatim odleteo.

Svake noći bi se one borile protiv drugog zmaja. Krano se skrivaodugo u kući dok nije napuni 30 godina, kada se zauvek pretvorio u čoveka. Kada leti dođe i počne da greje zemlju, grad organizuje veliku zabavu. Za sve one životinje koje su napunile 30 godina, i postale ljudi zauvek.

URA / MOST

Historia e treguar nga/*Priču ispričala:* Ramiza Kurta, Plemetin/Plemetina, 1992, (KS)
Illustimet / *Illustracija:* Johanna Kirstein-Mustafa, 1993 (GER/KS)

URA

Njëherë e një kohë, në një vend të largët, ishte një plak dhe një plakë. Çdo ditë plaku dilte jashtë, afër shtëpisë së tij, dhe i shikonte njerëzit se si po kalonin lumin dhe po lagen. Plaku i tha plakës: "E dashura ime, mendoj se duhet të ndërtoj një urë mbi lumë që njerëzit ta kalojnë lumin lehtë. Nuk mund t'i shoh më ata të vuajnë duke kaluar lumin. "Sigurisht që duhet." tha gruaja e tij. Plaku menjëherë pas kësaj filloj të ndërtojë një urë, ai punoi në të gjithë ditën. Gjatë natës ura do të copëtohej. Pra, ai e rindërton atë. Dhe përsëri, gjatë natës, urat bien dhe ai e ka rindërtuar atë përsëri. Ai bënte të njëjtën gjë pér ditë të tëra, e ndërtonte urën ditën, njerëzit kalonin mbi të, por gjatë natës ajo binte përsëri e gjitha.

Pasi kaluan disa vite, plaku u sëmur, thirri djemtë e tij dhe u tha: "Fëmijët e mi, kam dëshirën e fundit që ta ndërtoni atë urë, të cilën nuk munda ta mbaroj për shumë vite". "Me vullnetin e Zotit, ne do ta bëjmë këtë për ju." thanë fëmijët. "Për të përfunduar atë urë, duhet të shkoni në fund të botës për të mësuar zanate të reja. Dhe kur të shkoni, mos u ktheni duarbosh". Shtoi babai.

Plaku fut pak bukë në një thes dhe ua jep djemve të tij për udhëtim. Kur djemtë e tij dolën nga shtëpia, të tre shkuan në anë të ndryshme të botës.

Pas tre maleve dhe tre deteve, në rrugë Bechiri pa një ujk që i kishte ngulur putrat në shkëmbinj. Beçiri i jep ujkut pak ushqim dhe pak ujë për të pirë, dhe ai ngre shkëmbin dhe lëshon putrën e ujkut. Ujku kërceu duke marrë frymë shpejt dhe i qetë, ujku merr një qime nga leshi dhe ia jep Beçirit. "Kur të kesh nevojë për mua, vetëm digje flokët dhe unë do të të vij në ndihmë". I tha ujku Beçirit.

Beçiri vazhdon me udhëtimet e tij dhe më pas mbërriti në një qytet të ndërtuar me gurë, ishte diçka që nuk e kishte parë kurrë më parë. Shumë ura, shumë shtëpi, të gjitha të bëra nga shkëmbinj me ngjyra të ndryshme. Bechiri shikonte sesi njerëzit e qytetit po ndërtonin mure të ndryshme të projektuara për gardhe, për të mbrojtur më mirë qytetin e tyre nga sulmet e jashtme. Në një moment, shumë njerëz me kuaj dhe shpata të ngritura erdhën në qytet për të shkatërruar gjithçka që shihnin. Beçir sheh gra dhe fémijë që vrapijnë të frikësuar për t'u fshehur. Në një instinkt ai merr qimet e ujkut dhe digjetështë. Pluhuri i kalorësve po afrohet nga njëra anë dhe pluhuri i ujqërve po afrohet nga ana tjeter. Tufa e madhe e ujqërve si kurrë më parë, secili ujk më i madh se tjetri, duke mbrojtur qytetin e shkëmbinjve dhe duke ndjekur armikun.

MOST

Jednom davno, u jednoj dalekoj zemlji, živeli su starac i starica. Starac bi svaki dan izlazio napolje, u blizini svoje kuće, i gledao ljudе kako prelaze reku i bivaju mokri. Starac bi rekao starici: „Draga moja, mislim da treba da napravim most preko reke kako bi ljudи lakše prelazili reku. Ne mogu više da ih vidim kako pate dok prelaze reku.“ Naravno da treba,“ reče njegova žena. Starac je ubrzo posle toga počeo da pravi most, radio je na njemu ceo dan. Preko noći most bi se porušio. Međutim, on bi ga ponovo obnovio. I ponovo, preko noći, mostovi bi se raspali i on bi ih ponovo sagradio. Danima je radio isto, danju bi gradio most, ljudи bi prelazili preko njega, ali preko noći bi opet padaо.

Posle nekoliko godina, starcu je pozlilo, pozvao je sinove i rekao im: „Deco moja, moja poslednja želja je da sagradite taj most koji nisam mogao da završim dugi niz godina“. „Božjom voljom, uradićemo to za tebe, rekoše deca. „Da biste završili taj most, morate otići na kraj sveta da naučite nove zanate. A kad odete, ne vraćajte se praznih ruku“, poručio im je otac.

Starac stavi hleba u torbu i dade sinovima za put. Kada su njegovi sinovi krenuli od kuće, sva trojica su otišla na različite strane sveta.

Posle tri planine i tri mora, Bechir je na putu ugledao vuka koji je zabilo šape u stenu. Bechir dade vuku malo hrane i vode da popije, i podiže stenu da oslobodi vuče šape. Vuk skoči, dišući brzo i mirno, izvuče dlake sa svog krzna i dade ih Bechiru. „Kada me budeš trebao, samo spali tu kosu, a ja će ti priskočiti u pomoć“. Vuk reče Bechiru.

Bećir je nastavio svoje putovanje, a onda je stigao do grada izgrađenog od stena, nešto što nikada ranije nije video. Mnogo mostova, mnogo kuća, sve napravljeno od stena različitih boja. Bechir je posmatrao kako građani tog grada prave različite dizajnirane zidove za ograde, kako bi bolje zaštitili svoj grad od spoljnih napada. U jednom trenutku u grad je došlo mnogo ljudi sa konjima i podignutim mačevima da unište sve što vide. Bechir vide žene i decu kako trče uplašeni da se sakriju. On uze vučju dlaku i zapali je. Prašina konjanika sve je bliža na jednoj strani, a prašina vukova na drugoj strani. Velika grupa vukova kakva nikada ranije nije viđena, svaki vuk veći od drugog, štite grad od stena i teraju neprijatelja.

Mbreti i qytetit ishte mirënlohës për atë që bëri Beçiri dhe i kërkoi çfarë të donte si mirënlohje për veprat. Beçiri ka vetëm një gjë që donte, dhe ajo ishte të qëndronte në qytet për një vit dhe të mësonte se si të punonte me shkëmbinjtë, të krijonte forma të ndryshme shkëmbinjsh dhe struktura të forta shkëmbore.

Vëllai i dytë Istriti, po udhëton me një varkë të vogël nëpër një mbledhje. Pak para se të bashkohet me mbledhjen, ai gjen një peshk që pothuajse i ngordhur në një rrjetë peshku. Istriti mori peshkun dhe donte ta gatuante. Por në atë moment peshku tha: "Nëse më lë të shkoj këtë herë, unë do të t'jap një nga luspat e mia dhe nëse ndonjëherë ke nevojë për diçka nga unë, thjesht digje atë luspë dhe unë do të jem aty për ndihmën tënde". Istriti merr luspën e peshkut dhe e le peshkun te shkojë. Istriti në rrugën e tij në barkë, sheh një qytet prej druri në majë të lumit. Isriti mbeti i habitur, me një mbyllje syri, një valë gjigante më e lartë se shtëpia vjen në rrugën e tij dhe qyteti. Të gjithë ishin në panik në qytet dhe askush nuk dinte ku të shkonte apo çfarë të bënte. Isriti nuk hezitoi asnjë moment, filloi të digjte luspat e peshkut. Pranë valës, një valë tjetër peshqish po notonin drejt valës për ta përplasur dhe për ta ndalur shkatërrimin e qytetit pyjor. Mbreti i qytetit të pyllit ishte mirënlohës për atë që bëri dhe donte t'i kthente nderin. E vetmja gjë që donte Istriti ishte të qëndronte në qytet dhe të mësonte të punonte me drutë: të krijonte ura, shtëpi dhe shtigje prej druri, të cilat do të qëndronin mbi ujë pa u rrëzuar dhe shkatërruar.

Vëllai më i vogël Kushani po takon një të moshuar në mes të askundit. Plaku ishte i lodhur dhe po ecte ngadalë. Kur plaku u kthye pas, pa Kushanin duke kaluar, ai kërkon pak ujë. Kushani nxjerr ujin dhe i dha të pijë plakut. Kur mbaron së piri, i kthehet energjia dhe si vlerësim e ka thirrur Kushanin në shtëpinë e tij, pasi nuk ka jetuar larg. Kur Kushani hyri në shtëpinë e plakut, pa shumë libra, libra dhe skica urash, kështjellash dhe objektesh. Kushani qëndroi një vit me plakun dhe plaku i mësoi të gjitha ato që dinte, të lexonte e të shkruante, të vizatonte dhe të llogariste.

Pasi kaloi një vit, tre vëllezërit u ktheyen në të njëjtin vend ku u nisën. Ata janë të gjithë të lumtur që shohin njëri-tjetrin dhe po i tregojnë njëri-tjetrit histori aventurash gjatë udhëtimit të tyre. Me të mbërritur në shtëpi, ata shohin babanë e tyre ende duke rindërtuar urën. "Djalosh i gjorë." Megjithatë vëllezërit.

Kralj ovog grada je bio zahvalan za ono što je Bechir uradio i rekao mu je da može da traži od njega šta god želi u znak zahvalnosti za svoja dela. Bechir je želeo samo jednu stvar, a to je da ostane u gradu godinu dana i nauči kako da radi sa stenama, da stvara različite oblike kamena i čvrste strukture od kamena.

Drugi brat Istrit, putovao je brodićem kroz ušće. Neposredno pre nego što se približio ušću, pronašao je ribu koja je bila skoro mrtva u ribljoj mreži. Istrit je uzeo ribu i hteo je da je ispeče. Ali u tom trenutku riba mu je rekla: „Ako me ovaj put pustiš, daću ti jednu svoju ljusku, a ako ti ikada nešto zatreba od mene, samo spali tu ljusku i ja će biti tu da ti pomognem“. Istrit uze riblju ljusku i pustio je ribu. Istrit nastavi put brodićem i ugleda gradić od drveta na vrhu reke. Isrit je bio uplašen, u tren oka ogroman talas viši od kuće pojavi se ispred njega i grada. Svi su bili u panici i gradu, a niko nije znao gde da ide i šta da radi. Isrit nije oklevao ni trenutka, upalio je riblju ljusku. Pored talasa, još jedan talas riba plivao je prema talasu da ga razbije i zaustavi uništavanje drvenog grada. Kralj drvenog grada je bio veoma zahvalan Istritu za ono što je učinio i želeo je da mu uzvrati uslugu. Ali ono što je Istrit želeo je da ostane u gradu i nauči da radi sa drvetom: da pravi drvene mostove, kuće i staze, koji će ostajati iznad vode i neće pasti i biti uništeni.

Najmlađi brat Kushani upoznaje starca usred ničega. Starac je bio umoran i hodao je polako. Kada se starac okrenuo, video je Kushanija kako prolazi, i zatražio je od njega malo vode. Kushani izvadivod u dade starcu da pije. Kada je završio sa pićem, energija mu se vratila, a on je u znak zahvalnosti pozvao Kushaniju u svoju kuću, jer nije živeo daleko odatle. Kada je Kushani ušao u starčevu kuću, video je mnogo knjiga, knjiga i skica mostova, dvoraca i objekata. Kushani je ostao kod starca godinu dana, a starac ga je naučio svemu što je znao, kako da čita i piše, da crta i računa.

Posle godinu dana, tri brata su se vratila na isto mesto odakle su i otišla. Bili su jako srečni što se ponovo vide, i pričali su jedni drugima priče o avanturama tokom svojih putovanja. Po dolasku kući, videli su svog oca kako još uvek gradi most. "Siromah" pomisliše braća.

Beçiri i afron gurët babait, Isriti i afron drutë babait dhe Kushani nxjerr stilolapsin dhe disa letra dhe ulet pranë të atit.

Që nga ajo ditë, ata kanë ndërtuar urën që nuk është rrëzuar më, dhe që atëherë kanë ndërtuar shtëpi të ndryshme, kështjella për këdo që kishte nevojë.

Bachir je približio kamenje svom ocu, Isrit je približio drva svom ocu, a Kushani je izvadi olovku i papire i seo pored oca.

Od tog dana, izgradili su most koji nikada više nije pao, i od tada su gradili svakakve kuće, dvorce za svakoga kome je to trebalo.

